

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 108

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

7-8

SRPANJ
KOLOVOZ
2016

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»**Hrvatski planinar**« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Preplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Ivan Hapač
Radovan Milčić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te
tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na
internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade teksta.

Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš preplatnički broj.

**Godišnja preplata za
inozemstvo** iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236,
uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poština).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje se uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

Godište
Volume **108**Broj
Number **7-8**Srpanj
Kolovoz **2016**Svezak
Issue **847**

CROATIAN MOUNTAINEER - JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

316 Hrvatske planine u filateliji**319** Najdražim putovima po Bjelolasici**339** Pohod na Dinaru**343** Oko Annapurne

Sadržaj

Članci

- 316 Hrvatske planine u filateliji
Damir Šantek
- 319 Najdražim putovima po Bjelolasici
Nada Banović
- 322 Kad nebo gori
Klara Jasna Žagar
- 328 Imamo li snage ponoviti?
Ivan Hapač
- 339 Slavonski planinari na Dinari
Valentina Bušić
- 343 Oko Annapurne
Damir Šantek

Rubrike

- 350 **Nova izdanja:**
Robert Vuga: Deveti avion,
Tomislav Birtić: Šetnje s Bogom u
gojzericama
- 352 **In memoriam:**
Velimir Barišić (1950. – 2016.)
- 353 **Speleologija:** Seminar o
opremanju speleoloških objekata
- 353 **Zaštita prirode:**
Zajedno za čist Dilj
- 354 **Planinarski putov:**
Tehnički zahtjevne dionice
planinarskih putova
- 355 **Planinarske kuće:**
Planinarska kuća »Gažul« na Braču

Tema broja

Hrvatske planine u filateliji

Naslovница

Trakoščansko jezero,
dvor Trakošćan i Rvana gora
u Hrvatskom zagorju,
foto: Alan Čaplar

- 356 **Vijesti:** Sastanak
BMU), Pohod
na Dinaru, Dani
hrvatskih planinara
2016. na Omanovcu,
Završena 1. Mala
planinarska škola
PD-a »Opatija«,
Mala planinarska
škola HPD-a
»Mareta«, Vela Luka,
Članovi HPD-a
»Kapele« birali
novo vodstvo, 3.
Mosor Film Festival,
Sedmodnevni
planinarski pohod
»Put Oluje 2016.«
počinje 30. srpnja

- 363 **Kalendar akcija**

Hrvatske planine u filateliji

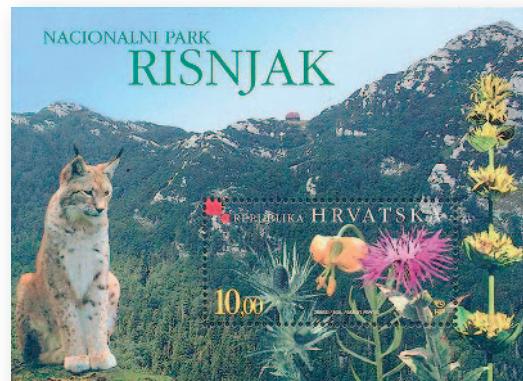
Damir Šantek, Zagreb

Kad imate istovremeno više od jedne ljubavi, teško se odlučiti koja je veća. Svaka je sasvim osobna i specifična, i ljubomorno je čuvate kako bi ostala zaštićena u vašem vlastitom zatvorenom svijetu. Teško je očekivati da bi se neke od tih ljubavi, kad bi se susrele, međusobno voljele i poštovale. Upravo je tako s mojim dvjema ljubavima: filatelijom i hrvatskim planinama. Susreti su rijetki, sporadični, slučajni, vezani uz neke druge prigode i razloge, nikad isključivo uz planine.

Od 9. rujna 1991., kad je izšla prva poštanska marka Republike Hrvatske, do danas, Hrvatska pošta izdala je tek dvije poštanske marke s motivom hrvatskih planina, ali ni te dvije nisu posvećene samim planinama, već je jedna posvećena nacionalnom parku, a druga prikazuje planinu unutar redovne serije »Europa«.

Poštanska marka i blok posvećeni Nacionalnom parku »Risnjak« nominale 10 HRK izdani su 22. travnja 2004. u nakladi od 50.000 primjeraka. Marku je dizajnirao Danijel Popović, koji živi u Crnome Lugu, podno Risnjaka. Veličina marke je 48,28 × 24,14, a dimenzije bloka su 98 × 74 mm. Na marki i bloku vide se Mali i Veliki Risnjak, sa Schlosserovim planinarskim domom, ris, te autohtono bilje koje raste u Parku: alpski kotrljan (*Eryngium alpinum*), ljiljan zlatan (*Lilium martagon*), bradata zečina (*Centaurea uniflora* subsp. *nervosa*) i žuta sirištara (*Gentiana lutea* subsp. *symphyandra*). Hrvatska pošta izdala je i prigodnu omotnicu prvoga dana (FDC) te prigodni album.

Serijsku »Europa – posjeti Hrvatsku« čine dvije marke. Na prvoj je Apoksiomen – brončani kip atleta sa strigilom, a na drugoj Paklenica. Poštanska marka sa slikom Paklenice nominale 7,10 HRK izdana je 9. svibnja 2012. u nakladi od 300.000 primjeraka. Marku su dizajnirali Ante i Marko Rašić, a fotografiju je snimio Mladen Radolović. Dimenzije su joj 48,28 × 29,82. Otisnuta je u arcima od 16 komada, a Hrvatska pošta izdala je i prigodnu omotnicu prvog dana (FDC).

Dvije poštanske marke s planinarskim motivima

U nepunih 25 godina Hrvatska pošta izdala je do trenutka u kojem ovo pišem 1052 poštanske marke, a naše planine našle su mjesto tek na njih dvije, što je, nažalost, mačehinski odnos prema nekima od najljepših uresa naše domovine. Zagrebemo li malo dublje u povijest, vidjet ćemo da situacija ni prije nije bila bolja.

Nezavisna država Hrvatska prvu je poštansku marku izdala 12. travnja 1941. kao pretisak na poštansku marku Jugoslavije s likom kralja Petra, a posljednja redovna marka ugledala je svjetlo dana 1. svibnja 1945. U te četiri godine NDH je izdala 178 poštanskih maraka, ali tek jednu sa slikom neke naše planine. Radi se o marki na kojoj je prikazan Velebit, nominale 1 kuna, koja je pod rednim brojem 50 izdana 15. kolovoza 1941. u nepoznatoj nakladi. Tu je jednoboju marku tamnozeleno-plave boje, iz serije »Krajobrazi«,

Hrvatske poštanske marke s planinarskim motivima iz razdoblja NDH, FNR Jugoslavije i SFR Jugoslavije (Velebit, Kalnik, Biokovo)

dimenzija $34 \times 27,5$ mm, dizajnirao Otto Antonini, jedan od pionira grafičkog dizajna u Hrvatskoj. Marka je tiskana u arcima od 100 primjeraka. Izdanje je popraćeno i ministarskim albumima. To je ujedno i prva poštanska marka na kojoj je slika neke naše planine.

U razdoblju od 1945. do 1991. hrvatske su planine u filateličkom pogledu obrađivane na poštanskim markama koje je izdavao PTT Jugoslavije. Do osamostaljenja Republike Hrvatske, Jugoslavija je izdala 2501 poštansku marku. Uz dosad spomenute Risnjak, Paklenicu i Velebit, za vrijeme Jugoslavije na poštanskim su markama predstavljeni još Kalnik, Klek i Biokovo.

U povodu dvanaestoga kongresa Međunarodne unije planinara na Bledu (UIAA) Jugoslavija je 7. i 13. srpnja 1951. izdala seriju od tri poštanske marke zračne pošte, nominala 3, 5 i 20 dinara, na kojima se nalaze planine Kopaonik, Triglav i Kalnik, s planinarskim domovima. Na najvećoj nominali od 20 dinara, tamnozelene boje, slika je planinarskog doma na Kalniku, s panoratom Kalnika u pozadini. Marka je napravljena prema nacrtu S. Grujića u nakladi od 30.000 primjeraka, a tiskana je u arcima od 50 komada. U uporabi je bila do 31. srpnja 1952.

Na prigodnom izdanju u povodu 100. godišnjice planinarstva u Jugoslaviji nalaze se Klek, s planinarskim domom, runolist i logotip Planinarskog saveza Jugoslavije. Naravno, riječ je zapravo o 100. godišnjici planinarstva u Hrvatskoj jer je 1874. osnovano Hrvatsko planinsko društvo. Kako je Hrvatska tada bila u sastavu Jugoslavije, i ta je velika godišnjica na toj marki pripisana Jugoslaviji, a ne Hrvatskoj. Radi se o višebojnoj marki nominale 2 dinara, koja je otisnuta

po nacrtu A. Milenkovića u nakladi od 450.000 primjeraka, u arcima od devet primjeraka.

Unutar serije od dvije poštanske marke »Europska zaštita prirode«, koja je u to vrijeme izlazila svake godine, 11. lipnja 1984. izšla je marka nominale 26 dinara posvećena Biokovu. Marku dimenzija $45,7 \times 30,7$ mm oblikovao je D. Lučić, a tiskana je u arcima od po devet primjeraka, u nakladi od 300.000 primjeraka.

Sukus je svega da je od 1941. do 2016., u tri države koje su »vladale« nad hrvatskim planinama – koliko se planinama može vladati – svjetlo dana ugledalo samo šest poštanskih maraka na neki način posvećenih planinama i planinarstvu, ili jedna marka svakih trinaest godina. Kad se sve zbroji, u tom čitavom razdoblju izdana je 3281 poštanska marka, a ovih šest izdanja čine tek 0,18 % ukupnog izdavaštva. Šteta, jer bi poštanskim markama trebalo češće i više promicati planinarstvo, važne obljetnice i same planine, kao važan biološki, kulturni i turistički potencijal naše domovine.

Prigodna poštanska marka s motivom Kleka, izdana povodom 100. obljetnice planinarstva u Hrvatskoj i Jugoslaviji

Brda, gore i planine kao pozadinski motivi

Hrvatske planine, gore i brda prikazana su na još nekoliko desetaka poštanskih maraka kao pozadinski motivi. Riječ je o markama na kojima su prikazana zanimljiva naselja, utvrde ili jezera koja se nalaze na vrhovima brda ili pod njima. To su sljedeće marke: Knin (brdo Spas, s kninskom tvrđavom), Kostajnica (brdo Djed), Ston (brdo Bartolomeja), Senj (brdo Nehaj s tvrđavom), Zagreb (Medvednica), Šibenik (brda Šubićevac i Kamenar), Utvrda Sveti Nikola (Kamenar), Split (Kozjak), Split (Mosor), Zelenjak (brdo Risvica), Omiš (Poljička planina, Omiška Dinara i Mosor), Makarska (Biokovo), Korčula (Sveti Ilija), Opatija (Učka), Novi Vinodolski (Velebit), Dubrovnik (brda Mala i Velika Petka), Vis (neimenovani brdo) i Vransko jezero (brdo Crnogorka). Na markama koja prikazuju nacionalne parkove Mljet i Kornate također se vide brda, a masiv Male Kapele pozadinski je motiv marke Viadukt Mosruš 1.

Na hrvatskim poštanskim markama prikazano je deset tvrđava i gradova koji se nalaze na vrhovima brda. To su Klis, Nehaj, Motovun, Pazin, Dubovac, Trakošćan, Lubenice, Kastav, Veprinac i Veliki Tabor.

Brda, gore i planine su ujedno motivi na slikama mnogih umjetnika, a neke od tih umjetničkih slika reproducirane su na poštanskim markama. Slikama brda na poštanskim markama predstavljeni su slikari Ljubo Babić (Zagorski pejzaž, Novembar (1977), Menci Clement Crnčić (Kiša, 1996), Gabrijel Jurkić (Zimski krajolik, 1999), Vladimir Varlaj (Korčula, 2000), Oskar Herman (Dva stabla pod brijegom, 2008) i, nama najzanimljiviji, Oton Postružnik sa slikom Kleka. Marka je izdana 15. prosinca 1999. kao dio niza »Hrvatsko moderno slikarstvo«, nominalne vrijednosti 3,50 kuna.

Stilizirana brda prikazana su i na markama iz niza »Zračna pošta« koje je 1942. izdala NDH. Međutim, Dinare, najviše hrvatske planine, nema nigdje! (Ur.)

Poštanske marke s prikazima brda, gora i planina kao pozadinskih motiva

Najdražim putovima po Bjelolasici

Nada Banović, Požega

Naša planinska kraljica Bjelolasica, visoka 1534 metra, najviši je vrh Gorskog kotara i planinskog lanca Velike Kapele, te ujedno najviša točka dviju županija – Karlovačke i Primorsko-goranske. Vozilom se može doći najbliže do Vrbovske poljane, odakle do najvišeg vrha Kule ima svega jedan sat hoda. Dakle, Bjelolasica je lako dostupna. Osim s Vrbovske poljane može se vršnom grebenu prići iz Begova Razdolja, od Velikih vrata preko Gomirkovice, od Samarskih stijena preko Sungerskog luga, od Vrele preko Vladina šлага i od Vrele skijaškom stazom preko Gomirkovice, ili nekom svojom improvizacijom – vi koji je dobro znate, pa najljepšim greben-skim putom prema Kuli, njenom najvišem vrhu.

HPD Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje osnovan je u studenom 2007. i već smo 2008.

zatražili od Komisije za planinarske putove HPS-a da nam dodijeli planinarske putove za održavanje. Tadašnja pročelnica Jasna Kosović dodijelila nam je tri puta na Bjelolasici i to: planinarsko sklonište Jakov Mihelčić – Gomirkovica, Gomirkovica – Velika Vrata i Planinarsko sklonište Jakov Mihelčić – Vrelo. Riječ je o ukupno 20,5 km planinarskih putova na goranskoj planini ljepotici.

Sretna je okolnost da se pod vršnim grebenom Bjelolasice nalazi planinarsko sklonište »Jakov Mihelčić«, pa pri uređivanju putova planinari se imaju gdje skloniti. Postoji i druga, manje sretna okolnost: kad idemo uređivati putove, gore idemo natovareni punim velikim i malim ruksakom, torbom s alatom u jednoj, velikim škarama ili motornom pilom u drugoj ruci. Dok do skloništa dođete, ispustite dušu.

Hrbat Bjelolasice i planinarsko sklonište »Jakob Mihelčić«

Kad smo putove preuzeли bili su dosta zapušteni, jer godinama nisu bili održavani. Stare markacije bile su vidljive, no staze su bile mjestimično zarasle u šipražje. Primili smo se posla i u dvije godine doveli ih u red. Sada svake godine imamo markacijske radne akcije i održavamo putove dobro označenima i prohodnima.

Prvi od putova, najljepši i najzahtjevniji, je put od planinarskog skloništa »Jakob Mihelčić« do Gomirkovice. Kad se izade na greben, put ide desno na jug, uzbrdo do vrha stijene zvane »Himalajka«, a zatim blago nizbrdo u klekadinu. Nekada najzahtjevniji dio puta, gdje se jedva prolazilo, sada je pročišćen pa se klekadinom može prolaziti da je ni ne dodirujete. Zovemo ga »auto-put s Himalajke« prema stijeni s koje put skreće u klekadinu. Grebenska staza do Gomirkovice također je bila prilično zarasla kuponom i šibljem, ali smo je doveli u red, tako da je sada jedna od najljepših u Hrvatskoj, čista i prohodna.

Zašto najljepša? Ima mnogo razloga za to! Kad je vrijeme lijepo, a nebo safirno modro, s nje se vidi sve – na sjeverozapadu Juliske i Kamniške Alpe, ispred njih Učka, Tuhobić, Veliki Drgomalj, Delnice, zapadno Duga poljana, Žuta poljana, Vrbovska poljana, Samarske i Bijele stijene, Velika Javornica, na jugu u daljinu sjeverni Velebit. Na jugoistoku strše Klek i Klečice, koji su dominantni i tako blizu, misliš da ih rukom možeš dodirnuti. Iza Kleka se u daljinu nazire obris Ličke Plješivice.

Kad dođeš ovamo, imaš dojam da je karta planinske Hrvatske pred tobom! Taj je grebenski put i najljepši od spomenuta tri puta, ide travnjakom s kamenim monolitima i kršem, kamenjarom s kojeg vidik ništa ne remeti. Jedino oko kilometar prije Gomirkovice put ide šumom, a tada ponovno izlazi na travnjak, skijalište i gornju postaju žičare. Put je dug oko 4,5 km i prođe se za sat i pol.

Sljedeći put je od Gomirkovice do Velikih vrata pod Bijelim stijenama. On se spušta s gornje postaje žičare nekih 150 metara strmo nizbrdo, zatim skreće desno na zapad (označeno putokazom) na šumski put, koji ide dalje blago nizbrdo do sljedeće dvije ski-livade Nakon druge livade skreće desno, sjeverozapadno i strmo nizbrdo vlakom do livada Plančice i izlaska na cestu, koja dolazi od Begova Razdolja i Vrbovske poljane i ide prema Jasenku. Na cesti je iznad oznake puta za Begovo Razdolje i Livade putokaz za Gomirkovicu, a naš put skreće lijevo cestom do međe županija Karlovačke i Primorsko-goranske i križanja cesta iz Sungerskog luga s cestom za Jasenak. Ta cesta prema Jasenku nažalost nije više prohodna za osobne automobile jer je uništena za vrijeme šumskih radova. Od križanja naš put skreće desno do Velikih vrata pod Bijelim stijenama, gdje počinje ili završava. Najatraktivnije na tom putu su prekrasne planinske livade gomirkovičkih skijališta u proljeće i ljeto pune cvijeća, prekrasne drvene klupe i stolovi, drveni paviljoni koji su se ne tako davno itekako koristili dok su skijalište i HOC Bjelolasica radili. Put je također dug 4,5 km i prođe se za sat i pol.

Treći naš planinarski put je od planinarskog skloništa »Jakob Mihelčić« do Vrela. Od skloništa treba poći najprije uzbrdo do grebena gdje su putokazi, a otuda niz livadu Njivice, koja je označena markacijskim stupcima do ulaska u šumu. Šumom vrlo strmo do Vladina šлага, do ceste. Tu napuštamo debelu bukovu šumu i idemo šumskom cestom 2 km a zatim skrećemo desno u šumu pa strmo sijećemo zavoj šumom do sljedećeg izlaska na cestu. Cestom desno kratko pa opet u šumu i tu strmim putom sve do krajnjeg izlaska na cestu 100 metara iznad Jasenačke rijeke, na čijem mostu put završava. Početak puta je na cesti iznad Jasenačke rijeke označen putokaznim pločama s vremenom uspona. Put je dug 11,5 km,

Obnova markacija na Bjelolasici

a za uspon do skloništa treba 4 sata. U obrnutom smjeru, do Vrela, može se stići za 3 sata. Put nije posebno atraktivn jer nema vidika po silasku s Njivica.

Na Bjelolasici je još mnogo planinarskih putova. Dobar dio održava HPD »Kapela« iz Zagreba, također vrlo dobro. Neću pisati ovdje o tim putovima jer ih ne doživljavam s toliko osjećaja kao ove naše, ali se jako često koristim onim od Vrbovske poljane do skloništa i od skloništa do Kule. Kapelaši bi ih sigurno bolje opisali nego ja.

I da, ne smijem zaboraviti našeg medu, koji živi negdje pod stijenom zvanom »Himalajka«. Znali smo čekati da prođe preko našeg puta pasući divlji luk; znao nas je gledati sa stijene kad smo se vraćali s rada, ali nikada nas nije napao.

U svom planinarskom dnevniku imam puno poruka u obliku papirića što su bili ostavljeni u skloništu ili za brisačem auta u dolini, kojima nam planinari zahvaljuju za dobro označen put, za kolačić koji su u skloništu našli, za srdačan susret negdje na putu po planini.

Nekada smo po završetku markacijske akcije prema Vrelu otišli u HOC »Bjelolasica« na kavu, danas su tamo samo spaljeni ostatci nakon požara, samo sjećanje. Na povratku kući s markacijske akcije išli smo u Begovu Razdolju u hotel »Jastreb« na kavu i najfinije štrudle s borovnicama. Sve to je sada zatvoreno, ničega više nema. Mora li u ovoj prelijepoj zemlji sve što je lijepo završiti tako tužno?

Ono što ostaje kao trajna vrijednost jesu naši planinarski putovi koji služe svim planinarima i draga mala kućica - najtopliji dom na svijetu, na 1460 metara visine, planinarsko sklonište »Jakob Mihelčić« na Bjelolasici, koje održava HPD INA »Bjelolasica« iz Zagreba i njegovi nadasve vrijedni članovi. Nikada nismo gore pošli a da nismo prije toga članove domaćine obavijestili da dolazimo i koliko ostajemo, niti se vratili a da sljedeći dan nismo zahvalili, poslali izvješće o napravljenom poslu i o kućici te nekoliko fotografija s boravka na planini. U tom se skloništu osjećamo kao u svom domu, tu smo uvijek dobro došli, tu je uvijek toplo, tu su uvijek dvije 200-litarske bačve pune vode, sve dostupno svakome. Tu nikada nije ostavljen papirić smeća, već se sve nosi u dolinu do kontejnera. Otuda su u sjećanju ostala najbolja druženja na svijetu s iskrenim, dobrim

Zadovoljstvo na kraju obavljenog posla

Kada smo puteve preuzeli, bili su dosta zapušteni, jer godinama nisu bili održavani. Stare markacije bile su vidljive, no sami putovi bili su mjestimično zarasli u šipražje. Primili smo se posla i u dvije godine doveli ih u red. Sada svake godine imamo markacijske radne akcije i održavamo puteve dobro označenima i prohodnjima.

prijateljima, koji su i desetak sati dnevno teško radili. Poslije se spremala večera, dobro smo se družili i veselili. Tu nikada nismo naišli na nered, nikad našli kuću bez drva za ogrjev, nikada nismo pošli kući a da nismo ostavili za sobom sve uredno i puno narezanih drva u drvarnici. Ono najvažnije: u skloništu uveče gori svijeća, nema signalna za telefon, ti si dio planine i ona dio tebe, ništa drugo nije potrebno. U srcu samo ljepota, mir i ljubav. Ne sluša se radio, samo tišina i ptice. Ne znam može li što biti ljepše.

* Upravo smo od 26. do 29. svibnja provedli četiri dana na Bjelolasici, potpuno obnovili sva tri puta, imali božanski lijepo vrijeme, najmodrije nebo dosad i najbolju do sada markacijsku ekipu u planini. Ovim se putem cijeloj toj ekipi: Sanji, Draženu, Mladenu, Tvrtku - iskreno zahvaljujem.

Kad nebo gori

Klara Jasna Žagar, Sesvete

Drveničke stine

Jedan je sat nakon podneva. Nisam mogla doći ranije. Put je dalek, a ceste su pune automobila koji lijeno klize prema moru. Neodlučno promatram namreškan kameni zid Drveničkih stina što se poput snenoga kolosa uzdiže nad Makarskom rivijerom odvajajući priobalje Jadranskog mora od biokovskog zaleđa. Teren je krševit i čini se težak za planinarenje, a ljetna mi žega pritišće ramena. Ići gore ili nastaviti put prema jugu? Kad ću opet biti ovdje? Bude li mi uspon pretežak, mogu odustati. Hoću li odustati? Ako krenem, moram biti sigurna da ću poslušati planinu bude li mi rekla: »Danas ne idi dalje! Vrati se!« Možda će gore na stijenama zrak biti svjež, a vrućina podnošljiva. Moram pospremiti zbrkane misli u glavi i želje u srcu i tada krenuti u danas možda opasnu planinu. Da, krenuti prema Sokoliću, ili barem do prijevoja Drveničkih stina!

U Starom Selu, gdje počinje put prema stijenama, nema stalno nastanjениh ljudi. Napustili su ga nakon velikog potresa 1962. i spustili se prema moru. Vikendima mu se ipak vraćaju. Gradevinski materijal pripremljen je za obnovu kuća, a vrtovi su ograđeni suhozidima. Ljudi su se šćućurili u kamenim kućicama skupljenima u podnožju planine, bježeći pred valovima gotovo tropskih vrućina koje su se ljetos nadvile nad cijelom zemljom. Tišina nad kapelom s grobljem, kapelica krajputašica i izvor Studenac iz kojega tankim mlazom, ako je vjerovati legendi, istječe ljekovita voda, i tajanstvena utvrda Drvenik, od koje je ostala samo ruševina, daju tom dijelu jugoistočnog Biokova, Riliću, mističnu, bezvremensku ljepotu.

Naselje Drvenik sastoji se od Gornje i Donje Vale te Starog Sela, a u povijesnim se izvorima spominje u 13. stoljeću. Naziv Drvenik potječe od gustih šuma kojih je nekad ovdje bilo u izobilju. Utvrda Drvenik jedan je od najznačajnijih spomenika obrambene arhitekture Makarskog primorja. U pisanim se izvorima spominje potkraj 15. stoljeća. U svojoj kronici Pavao Šilobatović bilježi da je utvrda 1685. izgorjela zbog nepažnje

neke žene, a Andrija Kačić Miošić u pjesmi »Slidi pisma od kaštela Drvenika u gornjem primorju, kako ga osvojiše Turci na 15. aprila 1687. godine« spominje borbu ženâ da spase utvrdu:

*Al' u njemu ne biše junaka,
nego ženâ, još i divojaka,
udovica i dičice male
i tri starca slipa i nejaka.*

U Starom Selu nalazi se stećak na kojem je zabilježena drvenička ljubavna priča, usmenom predajom sačuvana do danas. Prije tri stoljeća zaljubila se mlada Drveničanka Andelija u seoskog mladića Ljubomira, ali je lijepu Andeliju odlučio oženiti bogati turski vazal, Vrgorčanin knez Miletić. Zaljubljeni se par nije htio rastati pa su odlučili tajno pobjeći. Nažalost, naoružan i ljutit knez spriječio ih je u nakani te je mačem ubio Ljubomira. Ljubomirov brat osvetio je njegovu smrt, a tužnu je Andeliju vratio u selo. Slomljena srca, Andelija je dozivala svoju ljubav i treći je dan umrla od bola za voljenim Ljubomirom.

Staza koja vodi u kameno bespuće Drveničkih stina stari je »duhanski put« kojim su stanovnici Podbiokovljia razmjenjivali sa stanovnicima Zabiokovljia svoja dobra, ponajprije duhan, za vrućih ljetnih dana gonili stoku u hladniju Zagoru ili odlazili obrađivati njive na plodnjoj, zagorskoj zemlji. Tih je davnih dana staza povezivala priobalno mještjaše Drvenik sa selom Kokorićima, smještenim nedaleko od Vrgorca.

Čini se da ovogodišnju žegu dobro podnose samo vazdazeleni primorski grmovi česmine, koja je u različitim stadijima degradacije, od makije do ljutih krških kamenjara, zatim hrastovi lužnjaci, koji se u ovom kršu ne mogu razviti do svojih poštovanja vrijednih visina, i crni jaseni, ali oni su posljednja, skromna zaštita od pripeke prije sipara i konačnog izlaska na stjenovit dio puta. Na njemu zaštite nema i čovjek ostaje sam u borbi s prirodnim silama. Iako se drvenički greben čini nesavladivim, staza se zapravo jednostavno u zavojima uspinje na prijevoj. Otvaraju se vidici na Drvenik, Hvarske kanal i Hvar, koji danas poput

fatamorgane lebdi nad morem u izmaglici vrućine. Nada mnom »Balkon«, iza mene Gradina i Viterov stožac nad Zaostrogom, preda mnom »Špigr«, stijena koja strmoglavo pada u dubinu, prema moru. Svijet izvan planine postao je nevažan, u njezinu sam bespuću zamela vlastiti trag. Očarali su me smirenost kamena i uglađen pjev zrikavaca. Samo da nije tako vruće!

Nebo gori, a kamen zrači svjetlost i toplinu. Nigdje sjenke, nigdje zaklona. Samo gola, kamena pustoš svuda oko mene. Vrijeme prolazi, ali sunce ne silazi s neba. Nemilosrdno mi prži lice i ruke, dok mi pluća puni vruć zrak. Osjećam se nezaštićeno, zarobljena u buktinji koja će me progutati i časkom pretvoriti u pepeo. Koraci su mi usporeni, a noge okovane teškim, čeličnim kuglama koje me sputavaju u kretanju. Mori me ljuta žđ, koju više ne gasi topla voda iz naprtnjače. Planina me zove i lukavo mami u svoju nutrinu. Srce želi ići dalje, dalje, još samo malo dalje, ali tijelo otkaže poslušnost. Razum je pobijedio. Sjedoh na kamen pod prijevojem i otjerah opasnu želu iz glave. Kako li se uopće u njoj stvorila?! Zašto sam mislila da će na stijenama zrak biti svjež, prožet ugodnim dašcima ljetnog povjetarca, a vrućina podnošljiva?!

Oslobodena od opasnih želja, osjetim olakšanje. Iako je kamen zagrijan gotovo do usijanja, lakše dišem, a srce mi blaže udara u grudima. Mogla sam osloboditi misli i pustiti ih da teku nad Drveničkim stinama; spuštaju se prema

moru i živopisnoj jadranskoj obali, preljeću nad Gradinom u kojoj se stvarnost prepliće s nestvarnim u skladnu cjelinu, uspinju se na dominantan Viter pa se onda obogaćene novim spoznajama vrate u moje okrilje.

Sa širokim osmijehom na licu krenula sam dalje, prema jugu. Zelena i modra Neretva mirno teče u svoju deltu, zrakom se širi ugodan miris opuzenskih mandarina, zvijezde se pale na beskrajnom noćnom nebu, a ja tonem u krepak san.

Veliki grad na Mljetu

Vrućina nejenjava. Osvježenja nema ni noću. U metkovskoj kotlini vrije kao u kotlu. Teška sparina uvukla se u svaku poru ljudi i okoliša. Nema vjetra da rastjera vlagu iz zraka, a ni kiša se još danima ne očekuje. Ceste prema moru pune su turista, a dugačke kolone automobila sporo prelaze bosansko-hercegovačku granicu na putu prema južnoj Dalmaciji. Većina nastavlja put prema jugu, a ja se pored Malog Stona i čuvenih Stonskih zidina upućujem na Pelješac. Moje dobro raspoloženje u trenutku je nestalo s pogledom na dugačku kolonu automobila koja je u Prapratnom čekala ulazak u trajekt na putu prema otoku Mljetu. Odahnula sam kad je trajekt progutao sve automobile poput ogromne ulješure koja u jednom zalogaju proguta plovu riba.

Babino Polje najveće je i najviše naselje na otoku Mljetu. Nalazi se u središnjem dijelu otoka, u podnožju najvišega otočnog vrha Velikoga

grada i polazišna je točka za uspon na vrh putniku namjerniku koji ne obilazi Mljetsku planinarsku obilaznicu. »Prema legendi, ime duguje starici kojoj je knez Desa poklonio zemlju kao nagradu za dobre savjete što mu ih je davala za vrijeme borbe s neprijateljem dukom (vojvodom) Reminom, dok ta 'baba' zapravo znači dvanaest babinopoljskih rodova, koji su u znak zahvalnosti za sudjelovanje u bitki protiv Rimljana na zapadu otoka dobili zemlju uz plodno polje.« Tu je otok najširi i ima najviše plodnih polja, udolina i pašnjaka.

Bliži se podne i vrućina je gotovo nepodnosačljiva. Ulica je mirna, gotovo pusta. Tek poneki turist ili domaći čovjek potraži na kiosku osvježavajuće piće, a onda poput sjene nečujno nestane negdje u dubokoj hladovini cvjetne okućnice. Ostala sam sama s planinom, s vrućinom.

Staza do vrška Rogovića, kontrolne točke Mljetske planinarske obilaznice, slijedi lijep otočni pastirski put. Malo je mjesta pod pinijama i hrastovima crnikama na kojima se čovjek može sakriti od užarenih sunčevih zraka, a i ona će ubrzo

nestati kad sunce prijeđe na zapadnu stranu otoka. Otok je tih, ni uvijek raspjevani zrikavci danas ne pjevaju. Iza prijevoja okoliš poprima tugaljiv izgled. Požar je ovdje ostavio neizbrisiv trag svoje razorne moći, one koja guta sve pred sobom. Teško je hodati po golom kamenju – između suhe trave i žilavih grmova koji su naučili boriti se za život, protiv nasilja ljudi i prirode – i provlačiti se kroz ogoljele, smeđe grane pinija koje turobne i jedne nepomično zure u nebo.

Nakon šumskog pojasa otvaraju se vidici na morsku pučinu i na vrh Veliki grad. Stajala sam na kamenu, pod suncem, i promatrala prilično surov krš pred sobom. Staza se posve izgubila, progutana golemim kamenim ustima. Preda mnom je težak krš, a Veliki grad čini se dalekim. Vrućina poput pijavice ispija iz mene posljednje ostatke snage. Zamišljen izraz lica poput štita skriva osjećaje koji me obuzimaju. Crv sumnje rastače mi srce. Hoću li izdržati? »Kad dođe oluja i ti promatraš drvo, ako gledaš samo njegove grane, sigurna si da će se slomiti, ali ako gledaš njegovo deblo, znaš da će

Veliki grad, najviši vrh
otoka Mljeta

KLARA JASNA ŽAGAR

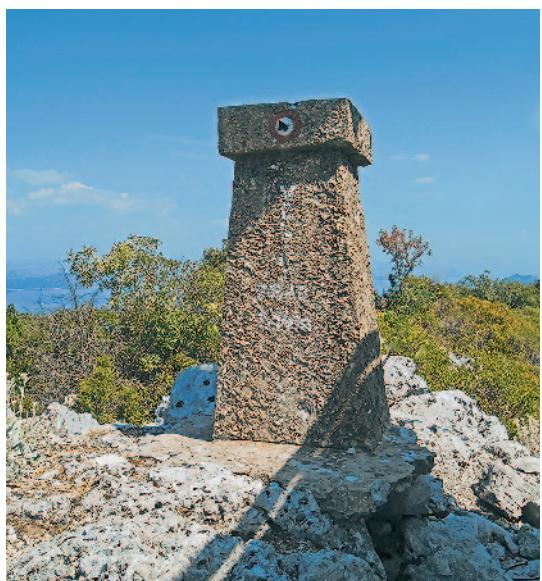

izdržati. Drvo je snažno onoliko koliko je snažan njegov korijen.« Moj je korijen duboko usađen u ovu zemlju i ovaj kamen. Izdržat će. Ostavljam štapove naslonjene na stijenu, više mi neće trebati. I idem dalje. Do samoga vrha.

Na vrhu su postavljena dva kontejnera i telekomunikacijska oprema, koji bi mi se u drugim uvjetima činili ružnjima. Danas mi daju sigurno utočište od užarenih sunčevih zraka i toliko željenu i potrebnu hladovinu u kojoj mogu odahnuti i odmoriti se gledajući namreškanu morsku pučinu s otocima Lastovom i Korčulom, poluotok Pelješac, unutrašnjost otoka, plodna polja, vino-grade i maslinike kako se spuštaju prema moru. Postupno sam shvatila da su mi misli odlutale u san. Ispraznila sam um, otjerala misli i opustila se u toj kamenoj oazi hладa i tišine u nepreglednoj pustinji vrućine.

Kad sam se vratila na Pelješac, dan je postao noć, a duga vožnja zavojitom pelješkom cestom činila se beskrajnom. Osakaćeno drveće, teško ozlijedeno u velikim ovogodišnjim požarima, poput strašnih sablasti diže izmučene ruke prema zvijezdama. Iz sumornih misli o ljudskoj nepažnji i nadljudskim naporima vatrogasaca da u tom surovom kamenjaru spase preostali dio prirode,

Geodetski stup na Velikom gradu

prenula me spoznaja da u toj pustopoljini nisam sama. U mraku su zasjala četiri oka obasjana svjetlima mog automobila, a onda su začas nestala u grmlju pored ceste. Duge noge i pseći zubi – to je par čagljeva, neobičnih zvijeri! Na Pelješcu živi podvrsta zlatnog čaglja (šakala), najvećeg od svih

čagljeva, i jedine vrste čaglja koja obitava i izvan Afrike. Osobito su aktivni noću i rano ujutro. Drago mi je što sam ih srela.

Plavičaste i crvene munje parale su nad Svetim Ilijom neprozirnu pelješku noć. Nad Orebićem je kišilo.

Kom na Korčuli

Iako je rano jutro, u Orebiću već mnogo automobila čeka trajekt kojim će se prevesti na otok Korčulu, dok se ljudi bez jasnog cilja mimoilaze u uskim uličicama tražeći svatko svoju jutarnju, ljetnu razbribigu. Nad Svetim Ilijom, koji se poput golema viteza štitonoše zaštitnički uzdigao nad Orebićem, danima se skupljaju oblaci, ali povremena kiša ne donosi toliko željeno osvježenje nego samo pojačava tešku sparinu, koju ne ublažava ni svježina mora. Čini se da i more stenje pod razjarenim suncem koje nesmiljeno prosipa užarene zrake po ljudima i prirodi. Ima nečega romantičnog u tom Pelješcu, neka posebna toplina i ljepota juga.

Turisti su se nakon izlaska iz trajekta razišli po otoku Korčuli pa je cesta što vodi od trajektnog pristaništa u Dominču prema Veloj Luci gotovo prazna. Kamenolom pored ceste znak je da je blizu farma Mala Kapja, gdje počinje staza za uspon na brdo Kom. Na Korčuli je tradicionalno bilo razvijeno klesarstvo, a iskorištavanje kvalitetnoga kamena u graditeljstvu počelo je još u rimske doba. Danas se obradom kamena bave rijetki pojedinci, a kamenolomi su uglavnom napušteni.

Planinarska oznaka na Komu

Na farmi pas čuvar, koga sam od milja nazvala Švrćo, traži zaklon od pseće vrućine, ali mu lanac ograničava kretanje. Vodu je nespretno prolio iz posude, a ovu vrućinu nijedno živo biće ne može podnijeti žedno. Izvadila sam vodu iz naprtnjače, napojila Švrću te stekla iskrenoga i zahvalnog prijatelja.

Početni je dio staze strm i vodi preko opožarenih, sjeveristočne padine brda, pa je osunčan i vruć. Niska makija i kupine, najslade kupine na svijetu, kako sam poslije spoznala, ne daju zaklon od sunca, ali gusta šuma hrasta crnike u nastavku puta, po kojem je otok dobio grčko ime Korkyra Melaina, a latinsko Korkyra Nigra, odnosno Crna Korčula, i lagan povjetarac, svakako su dobrodošlo osvježenje sada već od vrućine veoma iscrpljenoj putnici. Mitološka priča pak govori o nesretnoj Korkyri, kćeri kralja Ezopa, koja se zbog nesretnе ljubavi utopila pred otokom. Brojni otočni topornimi vezani uz vegetaciju ipak svjedoče o tome da je Korčula nekad bila veoma šumovit otok, ali zbog sječe šuma česmine i bora za gradnju brodova i makije za ogrjev i prehranu stoke te brojnih požara na tim mjestima, šuma više nema.

Sasvim je blizu staze jama Komoračiće, ali nošena valovima vrućine ne pomišljam skrenuti s puta. Na obližnjem sam odmorištu s oduševljenjem iskrenog djeteta sjela na drvenu klupu, tek toliko da sjednem i poslušam pjev neumornih zrikavaca. Vrućina je sve jača i vremena za odmaranje u posljednjoj sjeni gусте česmine nema. Staza se dalje blaže uspinje u zavojima kroz visoku makiju, koja mi zapinje za ruke i noge. Sa stjenovitoga grebena širi se vidik uzduž otoka, na more i Lastovo, a kamera glavica vrha više nije daleko. Iako ga poznajemo pod imenom Kom, domaće ga stanovništvo naziva Veli vrh. Kroz tišinu se čuju samo dodiri cipela i kamena.

Sjela sam na kamen, sklopila oči i prepustila se ugodnom milovanju povjetarca. Zrak je težak, miriše na sol i borovinu. Vrijeme je neumoljivo i pitam se postoji li negdje prostor u kojem vrijeme ne postoji i gdje mogu sačuvati svoje osjećaje, misli i želje, svoje strahove i radosti, slobodu koju snažno osjećam u sebi. Zrak koji udišem, zemlja i kamen, nebo i more, sunce i zrikavci, makija i česmina, sve je to moje, to sam ja.

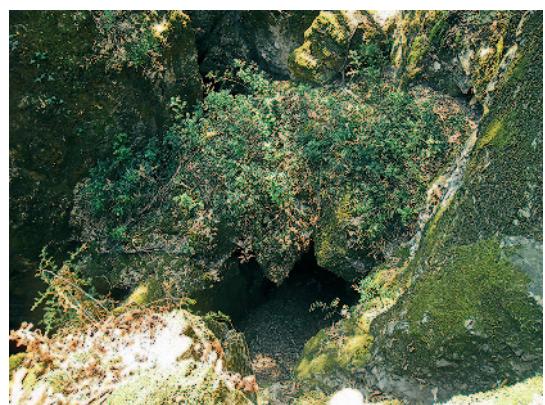
Sunce je izbrisalo posljednje tragove hladovine. Njegova užarena kugla prosipa s neba

blještavu svjetlost koja mi umara oči. Čudno, više nisam umorna. Sad želim vidjeti jamu Komoračišće. Još nije istražena, a vjeruje se da je dublja od 80-ak metara, što je dubina do koje su se spustili speleolozi iz HPD-a »Spivnik« iz Blata. Ima nečega tajnovitoga, gotovo mističnoga u špiljama i jamama koje otvaraju putove u unutrašnjost Zemlje. S poštovanjem promatram taj čudesan otvor uokviren raslinjem, kamen i mahovinu na njegovim hrapavim plohama. Može li čovjek uopće proniknuti u tajne zemaljskih dubina i doznati što se to nalazi u srcu Zemlje?

Umorna, ali ponosna, promatrala sam kako suton oslikava nebo nad morem Pelješkoga kanala, a onda nebo i more kako zajedno tonu u duboku tamu noći, posutu tisućama titravih zvijezda. Moj je korijen duboko usađen u ovu zemlju i ovaj kamen. Izdržala sam. Koračala sam svojom stazom sudbine ostavljajući na njoj neizbrisiv trag, dio sebe poklonila sam kamenu, znojem natopila zemlju. Uduhnula sam dašak stoljetne

borbe čovjeka i kamena, osjetila moć zemlje koja je oblikovala neraskidivu vezu čovjeka i prirode, doživjela mističan svijet čije se legende prenose s kamena na kamen kroz ostatke srušenih zidova u kojima danas treperi još samo vjetar.

Špilja uz planinarski put prema Komu

Imamo li snage ponoviti?

Ivan Hapač, Sveta Nedelja

»Za mene postoji samo putovanje putevima koji imaju srca. Tuda ja putujem i jedini dostojan izazov je da se taj put pređe sav, do kraja. I tuda putujem, gledajući, gledajući bez daha.«

Don Huan Matus

Nikad nisam dokučio odgovor na vječno pitanje: zašto iznenada, ni od čega izazvana, bljesne nenadano neka misao? I meni je bljesnulo pitanje. Zašto, nakon toliko prijeđenih planinarskih krajolika, i to nekoliko puta, ne bih još jednom prošao s prijateljima po putovima, sada nešto izmijenjenog Velebitskog planinarskog puta – VPP-a, onog po kojem danas već rijetko tko prolazi u komadu? Pogotovo zato što su smjerovi te obilaznice promijenjeni višom silom Domovinskog rata, pa bi to dodalo i nešto novo u cijeli doživljaj.

Prije nekoliko godina sve češće sam iskazivao divljenje i pomalo ljubomoru prema grupicama planinara koji su prolazeći VPP na svom putu svraćali u kuću na Velikom Alanu. U komadu cijeli Velebit upravo onako kako se to prije samo dvadesetak godina mnogo češće običavalo raditi: krenuti od početka Velebita, tamo na sjeveru i preko različitih predjela proći pješice, u jednom trošku putovanja i dolazaka. I sada dok ovo pišem prisjećam se emocija što sam ih osjećao tamo nekih godina pri prolasku po grebenima Velebita.

Nekoliko mjeseci mučila me moja zamisao prije nego što sam na nekom zajedničkom druženju s prijateljima, kada smo objedovali, razgovarali i smijali se, konačno smogao snage da pokrenem nešto veliko s nekoliko malih riječi i pitanjem: »Hoćemo li i imamo li snage još jednom planinarski proći Velebitom od Oltara do Paklenice?«. Očekivao sam mnogo veće protivljenje, veću diskusiju ili veće oduševljenje, no muško društvo je vrlo jednostavno prihvatiло tu zamisao. Pomalo neočekivano, i ženski dio društva dao je bezrezervnu podršku toj pomalo za naše godine avanturističkoj ideji. Strah od

pomanjkanja snage odmah smo riješili i zaključili da su tri mjeseca sasvim dovoljna za provjeru, pa i da na kraju, ako to bude potrebno, odustanemo prije polaska. Zaključili smo odmah da se naše dnevne destinacije ne moraju nalaziti na razmacima većim od tri sata, jer su cijeli dani pred nama. Toga je trenutka jedini izazov imao Stipe, jedan jedini još zaposleni u našem društvu. Sve je ostalo nedorečeno do kraja, dok on ne vidi kada će moći dobiti dio godišnjeg, ili makar nekoliko slobodnih dana.

Štefu i meni prolazili su mjeseci dežurstava na Velikom Alanu, a cijelo sam vrijeme planirao kako to izvesti. Što manje tereta, a što više užitaka. Nije to lagan zadatak. Prošla su tako dva mjeseca. Stipe je sav oduševljen naveo točan datum za koji je udobrovoljio ili nagovorio svoje šefove i sada smo već znali da će to biti kraj kolovoza, na točno određeni petak. U međuvremenu, svako moje odlaženje na neku turu bilo je protkano željom za povećanjem fizičke spremnosti za naše putovanje. Kada smo Zoki i ja hodali Velebitom nismo niti riječju spominjali našu turu, ali uvijek sam se sjetio da će, što više sada uložim u sebe, to više uživati u planiranom putovanju. A uživat ću, znam to!

Nisam bio usamljen u življenu naše vizije, jer je pomalo iznenadujuće reagirao Stipe pitanjem: »Kaj niš od našeg Velebita? A ja sam proveo dosta vremena u treniranju za što bolju fizičku spremnost?« Njegova je reakcija bila potaknuta šutnjom nas trojice ostalih. Naravno da smo se svi nasmijali shvativši da svi mislimo isto. Zaključili smo da se moramo sastati izvan ovih naših veselih druženja i ozbiljnije pristupiti dogovoru o pojedinstima naše sve bliže ture.

Dogovor je održan već nakon nekoliko dana, kod Štefa. Iako smo znali da se Štef dvoumi o svojim mogućnostima i spremnošću da bude dio tima, saznali smo njegovu odluku baš tu, na tom sastanku. On ne može biti sudionik našeg pothvata. Argumenti su bili dovoljno jasni i preostalo nam je jedino da ga nekom vrstom logistike,

koja bi nam pomogla, uključimo u ostvarenje našeg cilja. Naravno da su se tu upetljali još neki izazovi oko dežuranja u kući na Velikom Alanu, no ipak je načelno prihvatio obavezu da se pobrine oko našega dolznog vozila, kao i prijevoza nas i stvari gdje ćemo ih trebati.

Kao idejni začetnik ove naše putešestvije preuzeo sam zadatak da napravim putni plan. Poslao sam to svima i potajno se nadao da Štef neće odoljeti da bude dio tima, no on jedini nije odgovorio na taj e-mail. Shvatili smo da na nama trojici ostaju sve predradnje potrebne za polazak. Unaprijed smo se dogovorili da naša ruta može završiti, zbog nekog nepremostivog razloga, na svakom dijelu naše planinarske rute od Oltara do Velike Paklenice i Starigrada na obali.

Došlo je tako vrijeme polaska. Sutra krećemo ranom zorom. Uzbuđenost prije polaska još je više podigla ionako previsoke stupnjeve Celziusa za ovo doba godine. Sve je pripremljeno, tako da ujutro samo iznesem pripremljene osnovne stvari u auto i jipiiiiiiiiiiii.....

Prvi dan: Zavižan – Veliki Alan

«Svaka je zamisao laka kad se ne uzme u obzir stvarnost.»
Marcel Proust

Krenuli smo iz Zagreba kad je sunce počelo pokazivati svoje lice. Za potrebne namirnice za našu avanturu pobrinuo se Stipe, kojeg sam prvoga i uzeo u kola pred kućom. Bilo je mnogo prtljage i kad smo sve utovarili pitali smo se stanemo li uopće svi u auto. No, ubrzo je još i Zoki svoje stvari ubacio u vozilo i u dobrom smo raspoloženju konačno krenuli na put. Temperatura nije bila ranojutarnja, onako svježa, jer je u pret-hodnim danima bila »podešena« na maksimum. Raspoloženje za vrijeme vožnje bilo je na zavidnoj visini. Kao djeca kad se nečemu jako vesele. Bez ostatka i otkačeno.

Uobičajenim smjerom došli smo do planinarske kuće na Alanu, gdje smo ostavili sve ono što nam toga dana nije trebalo. Ponijeli smo u ruksaku samo neophodnu vodu i sitnice bez kojih se nikada ne odvajamo u planinarskim

pohodima: rezervnu majicu, malo hrane, zaštitu za glavu, štapove i nešto zavoja za svaki slučaj. Tako ispravnjenim autom prevezli smo se do početka našeg zamišljenog pohoda. Bilo nam je nezamislivo da ne počnemo s jutarnjom kavicom i bez pozdrava domaćinu Anti na Zavižanu. Odatile smo nakon kratkog vremena autom otišli do početka Premužićeve staze i dogovorili kako će auto u narednim danima biti prebačen do Alana.

O Premužićevoj stazi nismo puno raspravljali, jer smo sva trojica prošli tim dijelom nekoliko puta. Priuštili smo si mir da uživamo u ljepotama i oblicima predjela kojima staza na tom dijelu sjevernog Velebita prolazi. Ono malo stvari u ruksaku nisam niti osjećao, naročito nakon prethodnog vikenda kada smo moj sin Nikola, Zoki i ja istim tim putom nosili nova vrata za Rossijevo sklonište. Nedostajao je samo Nikola da sada s nama uistinu može uživati u ljepotama predjela kojima staza prolazi. Neke odluke uvijek donose posljedice na događaje koji slijede.

Naime, nismo se uspinjali na Gromovaču i ostali smo na Stazi, što je imalo za posljedicu susret s Ljiljanom, nadzornicom NP-a Sjeverni Velebit. S njom smo razmijenili nekoliko riječi i dogovorili se da ona u narednim danima organizira prijevoz mog auta do Alana. Vrlo jednostavno rješenje, ali se poslije pokazalo da to i neće biti baš

tako jednostavno. Naravno za nju, jer smo mi bili već daleko u srcu Velebita.

Ubrzo smo sjedili u hladovini Jerković doca, u blizini Rossijeve skloništa, i uz nešto jela odmarali se na polovici današnje dionice. Na ostalom dijelu puta, sada već u popodnevnim satima, uživao sam po ne znam koji put u lelujanju zlatnih vlati trave na padinama Seravskog vrha, u vidicima prema dijelu Velebita kojim prolazi naš sutrašnji put, izmiješan slikama mora i planine.

U kući na Alanu prema dogovoru nas je na kraju svojeg dežurstva čekao Krešo s pripremljenim gulašom i čašom dobrog vina. Isti stol, gotovo isto društvo, uobičajene šale, smijeh i međusobna podbadanja, sasvim drugačije djeluju kad su odluke o nastavku puta i njegov cilj prisutni u gotovo svakoj rečenici, nego mnogo dobrih i veselih uobičajenih druženja prije, na istom ovom mjestu i s istim priateljima. Nedostaje samo Štef.

Drugi dan: Alan – Skorpovac

»Ako nećeš ići cijelim putem, zašto bi uopće išao?«
Joe Namath

Jučerašnji dan kao da je imao svrhu da nas ponese u našem oduševljenju, kako bismo prebrodili jutarnje pakiranje ruksaka koji su svakog

trenutka postajali sve teži i teži. Često si postavljali pitanje kako je moguće toliko stvari u nj utrpati, a da ima još mjesta. Uvijek isto. Možda bi bilo dobro nešto od pripremljenog i ne ponijeti, no iskustvo ipak nadvlada pa je opet sve ugurano unutra. Lagan doručak, pozdrav domaćinu i (ajme užasa) stavili smo ruksake na leđa. Svakako smo htjeli da nas Krešo slika, onako u odlasku, našim foto-aparatima, što je on i učinio. Imali smo sada fotografiju kao dokaz da smo otišli natovareni u pravom smjeru, pa smo se u šali vratili i sjeli za stol raspravljači kroz smijeh da sada samo trebamo nekoga da nas odveze do sljedeće destinacije bez muke i tlake. No, to je bila samo šala i ubrzo smo već bili na Premužićevu stazi prema jugu i u tišini prolazili kraj livada Mireva.

Išlo nam je i znali smo da će sve biti jedno veliko zadovoljstvo. Toliko puta pređen put, poznate padine i vidici, a ipak sve nekako drugačije. Nestvarna jutarnja ljepota početka srednjeg Velebita, davala nam je volje i svježine za lagano napredovanje. Nismo žurili, jer znali smo da je pred nama cijeli dan i popriličan put. Znali smo da nam je današnji dan ujedno i procjena osobne snage za nastavak puta u narednim danima. Naš hod u tišini dokaz je da se uživanje i bogatstvo nalazi u nama te da ovi krajolici samo bude zadovoljstvo u srcima.

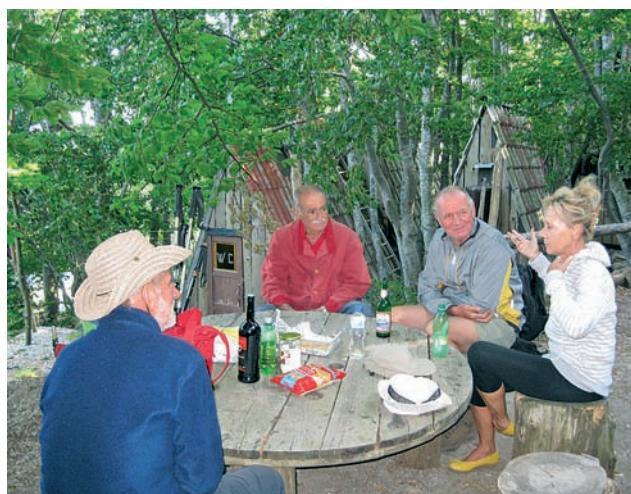
Tamo negdje ispod vrha Visibabe (1448 m), na samom izlasku iz Nacionalnog parka Sjeverni Velebit, napravili smo prvu pauzu od desetak minuta. Sa skidanjem ruksaka s ramena stječe se dojam da ne hodamo po zemlji. Koje olakšanje, a i čarolija pejsaža nekako je veličanstvenija. No, ubrzo smo opet u ritmičkom hodanju prolazeći ispod padina Kurozeba (1465 m), dok nam se s desne strane prostiru livade nekadašnjih ljetnih stanova naselja Vrata.

Slijedeće zaustavljanje tražili smo prema kolici hladovine, jer temperatura zraka nije baš bila osvježavajuća. Znoj se je slijevao i dosta je vode nestajalo iz ponesenih rezervi. Koliko isprijajnjem vode olakšavamo teret na ramenima, toliko uviđamo da nam je voda velik dio opterećenja na leđima. Prolazimo iznad Mliništa i uskoro smo na raskriju Premužićeve i staze koja se s lijeve strane spušta s Matijević brijege tamo iznad Korita. Nismo se imali namjeru spuštati radi vode, a izvor kraj puta bio je dosta razrovan, vjerojatno

od divljih svinja koje također, u ovako dugotrajnim sušnim mjesecima, koriste sva moguća poznata mjesta kako bi došle do vode.

Prolazeći kraj doline Radlovca lajanje pasa nas je upozoravalo da je netko tamo u ljetnim stanicima, gdje se je nekad u jednom od njih nalazilo planinarsko sklonište. Još se naziru stare planinarske markacije na putu u Radlovac.

Znali smo da se približavamo našem današnjem cilju, planinarskom skloništu u udolini Skorpovca. I upravo tu negdje sreli smo grupu mladih planinara koji su išli u suprotnom smjeru s namjerom da prespavaju u planinarskom skloništu na Ograđenici. Osim pozdrava dali su nam poticaja riječima: »Ma, tu ste! Još samo malo!« Vjerojatno su vidjeli na nama da nam je pomalo dosta. I zaista, spuštajući se u udolinu Skorpovca, kroz prekrasnu bukovu šumu uskoro smo vidjeli sklonište. Sklonište je priča za sebe i ne bih mogao opisati ugodu skloništa i tragove truda koji je ugrađen u njegovo uređenje. Hvala svim članovima Planinarskog društva »Sveti Šimun« iz Markuševca, kao i njihovim prijateljima, koji su u ovo kvalitetno sklonište ugradili sate i sate dragovoljnog rada. Nakon malo odmora, skromnog obroka i velike količine vode, počeo sam osjećati lagano drhtanje, kao da mi je hladno, što je bio znak da je vrijeme za počinak. Kao nagradu za prijedeni put i današnje vruće muke, popili smo svaki jednu limenku piva i ubrzo utečuli u ugodan san. Divota!

Ugodno druženje kod Prpe

Treći dan: Skorpovac – Baške Oštarije

»Svi mi živimo pod istim nebom, ali nemamo isti horizont«

Konrad Adenauer

Danas je dan za odmor. U odnosu na jučerašnji dan, današnji je beba. Treba doći do planinarskog doma »Prpa« u Baškim Oštarijama. Veseli nas dan, jer vrijeme je lijepo, nismo još bili kod Prpe. Uz obavezan doručak, fotografiranje i pakiranje stvari, krećemo. Naravno, uz Stipinu sugestiju da kasnimo u odnosu na dogovorenog već pet minuta.

Do sada nismo imali problema s orientacijom, pa se nadamo da to ni dalje neće biti problem. U tišini savladavamo prvi uspon prema cesti. Koji je to dobar osjećaj! Hodaš u društvu, ne razgovara se, a dobro se osjećamo. Nastavljamo dalje po Premužićevoj stazi i kraj odvojka staze prema Budakovu brdu prelazimo nekoliko puta cestu. Tu se i Stipe i Zoki, gdje ima signala za mobitel, javljaju svojim »boljim polovicama« da su živi, jer

signala u udolini Skorpovca nije bilo. Malo se naša mala kolona razvlači, a zadubljeni u svoje javljanje nisu zamijetili da sam legao u travu kraj puta i da su prošli samo tri metra od mene. Kada su vidjeli, u nastavku puta, da me ne mogu stići, javili su se i meni mobitelom... stali... i dočekali me.

Ispod Budakova brda staza je malo zapanjena, ali prohodna. Evo nas uskoro kod Kapluva, vječne rezerve vode u stijeni kraj staze. Kao i toliko puta prije, tu se zaustavljamo da bismo se napojili, uzeli rezervu za dalje. Zoki je kao i uvijek očistio malo korito u stijeni i natrag vratio višak vode za eventualno žednog namjernika.

Ubrzo smo prošli preko ceste na Dabarskoj kosi sa sjećanjem na naše prošle proliske preko ovog mjesta, kada se planinarski dom u Ravnom dabru još video. Danas mu se, iznad šikare, nazire samo krov. Nema više domaćih stanovnika da krče svoje košanice u Ravnom dabru, a šuma radi svoje.

Stazom ubrzo stižemo do odvojka prema planinarskom domu »Prpa«. Kad sam zadnji puta

Puh iz Raminog korita

IVAN HAPAC

prolazio ovuda sa svojom obitelji, nije bilo skretanja već smo nastavljali dalje stazom do Baških Oštarija, a tada smo spavali u kontejneru kraj hotela »Velebno«. U lijepoj uspomeni ostalo mi je noćenje u nekoliko navrata u kući Mandi i Jure Brkljačića. Ugodan smještaj i predivni ljudi. Čak smo jednom prilikom skraćivali grane stabla ispred kuće kako ne bi ugrozile sigurnost same kuće. Domovinski rat poremetio je udobnost ovih prostora i učinio je svoje, pa je kuća uslijed nečijeg nemara izgorjela. Danas su to samo ruševine nekada toplog doma Mandine i Jurine obitelji.

No, nova markacija puno prije centra Baških Oštarija napušta Premužičevu stazu, pa se tu i mi privremeno rastajemo s njom. Malo kasnije, na sljedećem raskrižju staza, iako obje idu prema Prpi, odabiremo duži i ljepši krak i uskoro odmaramo dušu na vrhu Badnja (1164 m). Ono što se vidi s tog vrha nadmašuje umor, vrućinu i žđ. Ostajemo skoro sat vremena promatrati more, otok Pag i Kizu iza leđa, i usprkos buri zadowoljstvo sam okrunio u kratkom snu. Stipinim povikom da je vrijeme za pokret, prekinuti su slatki snovi i ubrzo nas staza vodi preko livada na obroncima Badnja, kraj zaselka Prpić prema našem današnjem konačištu.

Vlado Prpić Prpa iskazuje nam dobrodošlicu, a kod njega susrećemo još neke poznanike – planinare. Uskoro su došli i Zokijevi prijatelji iz Karlobaga, Goga i Saša, donoseći sa sobom snabdijevanje koje nam je potrebno. Tu je i nenaručeni dodatak svježeg kolača od sira. S njima provodimo ugodno večer u prijatnom čavrlijanju. Nakon odlaska naše logistike šetamo do Kubusa, brežuljka sa spomenikom, na samom pragu Prpić polja, te nakon toga protežemo još noge da bismo obišli obližnji zaselak Šikić stanovi. Noć je preuzimala svoje mjesto od dana i vrativši se do Prpe, smješteni u jednom od lijepo uređenih bungalova, po imenu Torina, ubrzo smo usnuli.

Četvrti dan: Baške Oštarije – Šugarska duliba

»*Tko traži cilj ispraznit će se kad ga nađe.
Tko nađe put, cilj će uvijek nositi u sebi.*«

Nejc Zaplotnik

Jutro je svanulo baš na vrijeme. Niti prerano, niti prekasno, već točno kako smo i računali. Protezanje, lagano mljaskanje ustima od užitka i konačno polagano otvaranje očiju. Stipe i Zoki već su odavno budni. Njihov »vozni red« je malo

drugačiji od mojega. U to rano jutro, bilo je već oko devet sati, stigao je i Štef, naš nesuđeni suputnik, a sada izuzetno dobra logistička podrška. Donio nam je sve potrebno za ostatak puta do Starigrada. Sve ono što sada nadalje trebamo, valja nositi sa sobom na ledima.

S domaćinom smo nešto prije razmijenili pozdrave i sredili dugovanja, te smo ubrzo vozeći se Štefovim autom prevalili dio puta do početka planinarske staze, točno preko puta ruševina Jurine kuće, na samoj cesti Gospić – Karlobag. Tu preko puta, uz samu cestu, završetak je šezdesetak kilometara duge Premužičeve staze.

Naslikavanja, oprštanje, zahvale logističaru i uskoro smo s livada ispod žičare promatrali nasuprotne vrhove Ljubičkog brda. Uspon na Sladovačko brdo, do livada Sladovače, bio je izazov na početku puta. Ubrzo se izazov povećao, jer smo naišli na oznake koje nas nisu baš ispunjavale oduševljenjem, jer do našeg sljedećeg odredišta – Šugarske dulibe, trebalo je kroz Ramino korito šest sati hoda. Sjećao sam se tog »neumornog« Raminog korita. Gore – dolje, pa

gore – dolje i onda sasvim nešto novo – gore, pa dolje dok na kraju ne slijedi onaj »očaravajući« izlazak iz Korita i ulazak u Pasji klanac. Omara je bila »ljupka« tako da hladovina šume nije baš bila neka zaštita.

Stali smo negdje na pola puta kod odvojka planinarske staze prema Brušanima na jednu stranu i staze prema Primorju preko Javorovca na drugu. Ubrzo, nakon polaska naišli smo opet na raskrižje staza, a ovaj puta je to bio odvojak prema grebenu Lukovog Šugarja, do Lukova na moru. Nama je bio cilj u nastavku puta, a nekako smo imali osjećaj da smo ga i ispunili kad smo savladali izlazak iz Raminog korita. Malo smo zapeli pri ulasku u Pasji klanac, ali sve smo muke ubrzo zamijenili oduševljenjem dolaskom na livade, gdje se naša staza spaja s primorskom stazom koja dolazi iz Lukova.

Tu nema emocijama mjesta. Vrućina i želja da sve što prije, naravno samo za taj dan, završi. Ubrzo smo došli i do skloništa Šugarska duliba, na 1212 metara. Iako je samo sklonište u dosta lošem stanju ipak pruža čaroliju zaštite i treba zahvaliti

onima koji su svoje slobodne sate i ljubav prema planinama i planinarima ugradili u svaki djelić ovog čvrstog skloništa.

Nenadano mi bljesne misao o svojim prijašnjim prolascima i još više zahvalnosti prostruji mislima. Znali smo prije doći do šterne, leći u hladovinu, a oni koji su imali snage vadili su vodu, prokuhavali je ili dodavali tablete, dok su drugi za to vrijeme drijemali u hladovini i stenjali znajući da je još dobar dio puta do sljedećeg krova nad glavom. Naime, prije Domovinskog rata makar nekakav krov nad glavom imali smo u staroj urušenoj šumarskoj kući na Jelovoј ruji. Iako nije bila najugodnija za smještaj itekako smo je cijenili. Pred sam rat, sjećam se da nije bilo više moguće prenoći, pa smo cijeli put od Oštarija do doma na Visočici prošli u komadu. Krenuli bismo u sam cik zore, a dolazili smo na Visočicu po gustom mraku. Taj zadnji prolazak koji mi je ostao u sjećanju bio je čak »ukrašen« obilnom kišom. No, sjećam se da smo u Gojtanovu domu uživali i vrlo brzo nestajali u bez snenim snivanjima.

Malo uređivanja samog skloništa, čišćenja, pripremanja za spavanje i naravno razgovor o današnjem putu, nešto smo i prezalogajili. Svatko zna da nakon iscrpljujućeg »toplog« dana tijelo vapi za tekućinom. Mi smo poštivali stalnu poruku žednog tijela. Jesmo li te noći spavalii ili samo drijemali nisam siguran, jer puhovi su igrali svoju igru cijelu noć i bili nemilosrdni, naravno prema nama. A pred jutro, kada su se umirili, počelo je svitati i naš tek tada slatki sanak morao je biti prekinut kako bismo nastavili svoju zadanu putanju.

Peti dan: Šugarska duliba – Stap - Zavrata

»Život nema nikakvu obavezu pružiti nam ono što očekujemo!«

Margaret Mitchell

Doručak, pakiranje, i već sa smijehom idemo dalje. Cilj je Tatekova koliba na Stapu. No, taj dio puta, tamo dalje od Panosa nitko od nas nije prije prošao, pa smo s velikim iščekivanjima stavljali nogu pred nogu. Poznati vidici čas su oživljavali u sjećanju, čas smo bili iznenadeni krajolicima kojih se niti malo nismo sjećali. Ali samo do ceste prema Panosu, gdje nekad nismo niti smjeli gledati u smjeru vojnog objekta, a sada smo si priuštili sjesti prije silaska i dobro osmotriti, nažalost sada devastiranu građevinu, okradenu do gluposti. Nekad

IVAN HAPAC

Bili Sinokos

smo maštali, kad nije bilo skloništa na Šugarskoj dulibi, kako bi bilo izuzetno da je objekt na Panosu opremljen za planinare ili možda čak i turiste, jer cesta je postojala i postoji, a vidici su neopisivi. No, prilika je pružena onima koju su vidjeli drugačiju korist od napuštene vojne građevine.

Nastavak puta je bio nov i prolazio je kroz šumovit predio, no uživali smo na novoj stazi i novim prizorima. Zrak je bio i dalje dosta uporan u svojoj toplini, tako da je odjeća bila mokra kao da je netom oprana. Naravno, nismo išli putom preko Jelove ruje, već onim preko predjela Šarića dulibe. Nekako nam se činio prikladniji, a onaj drugi ostavili smo za neki drugi put. Negdje тамо ispod Lipove glavice napravili smo poduži odmor i lagunu okrjeputu jelom i tekućinom.

U nastavku puta znali smo da smo blizu Stapa kad su se vidici proširili. Kada smo se počeli spuštati znali smo da je naše odredište blizu. I stvarno, kukovi pred nama počeli su se međusobno natjecati koji će na sebe privući više naše pažnje svojom ljepotom i monumentalnošću. Odmah sam predložio da moramo nekom prilikom doći u ovaj kraj na nekoliko dana.

Lijevo dolje počelo se naslućivati sklonište, i kao što to biva u tim trenutcima, uvijek malo i požurite. Nije bilo nikoga. Odmah smo se raskomotili, skinuli sa sebe gotovo sve zbog vrućine, popili vode, malo ušli u sklonište da ga upoznamo i sjedeći na klupama malo odmarali dušu u tišini.

Nakon nekoliko desetaka minuta odmora krenuo sam u potragu za vodom i odmah ugledao

IVAN HAPAC

Delicije na planinarskom stolu

pripremljenu pumpu i kraj nje dva plastična kanistra s po tri litre vode za potrebe povlačenja vode iz šterne. Takvu sam pumpu imao u svom dječačkom dvorištu na Trešnjevki, i imao sam neka daleka iskustva u rukovanju. No, nakon prvog pokušaja ništa se značajnije nije dogodilo. Nakon drugog pokušaja mislio sam da negdje grijesim, no niti Stipe, a niti Zoki nisu imali drugačije mišljenje od mojeg. Pred kraj prvog potrošenog kanistra imali smo osjećaj da punimo praznu šternu. Malo ogleđavajući se nismo našli nikakav otvor da bismo došli do eventualnog sadržaja šterne, a vodu nismo mogli povući u pumpu. Nakon kratke razmjene mišljenja, gledajući zemljovide zaključili smo da idemo prema skloništu u Zavrati. Nismo smjeli ostati i riskirati da ostanemo bez vode, a nismo htjeli isprobavati svoju tvrdoglavost na trošenju drugog kanistra. Možda nešto ne znamo što će netko drugi znati, pa će korisno upotrijebiti ostavljenu vodu.

S ostatkom vode, ponovno opremljeni za nastavak puta krećemo stazom prema kuku Stapini

i za kratko zaboravljamo naše probleme s vodom. Kuk Stapina oduzima nam svu pažnju svojom veličinom i oblikom. Temperature nisu popuštale i sa sjetom smo razmišljali o buri, tamo negdje kod Baških Oštarija. Tu u srednjem dijelu Velebita nije bilo niti daška vjetra. Šuma više nije bila dovoljna da napravi makar hladovinu, ali ipak smo cijenili povremene sjenovite dijelove kako bismo zastali i osvježili se za nastavak puta. Iza nas je bio već dobrani dio puta, a nije bilo za zanemariti niti dužinu puta do naše sljedeće spašavonice.

Tamo negdje na rubu livade prije zaselka Čarabuša dvojili smo hoćemo li krenuti ipak prema Malom Rujnu, pa dalje prema Paklenici, no prevladala je želja za odmorom i skrenuli smo desno prema zaravni Bili sinokos, prije koje smo zatim skrenuli lijevo prema starom napuštenom i dosta zaraslom zaselku Zamršten. Bar mislim da se tako zove, no nije niti važno, jer nismo imali snage za točno praćenje zemljovida i smjera kretanja. Samo smo željeli što prije vidjeti to sklonište Zavrata.

Našu započetnu međusobnu mrzovljiju izazvanu umorom i vrućinom, smirio je nailazak na nevjerojatno polje, toliko ravno da se činilo da ga je netko poravnavao za nogometno igralište. Pričatrna polje je veliko kao nekoliko nogometnih igrališta. Pusto i nepokošeno, s ono malo trave neizgorjele od sunca, djeluje i malo depresivno. Zamišljam kako je nekad na tim ravnicama paslo stado ovaca, kako su ljudi kosili i spremali sijeno za zimske potrebe, kako se je čuo žamor i pjesma čobana. Sve je to sada zamijenila nijema i vrela tišina ljetne večeri. Pažnju nam je plijenio i Kuk Podgrizen, stijena impresivnog oblika obojana večernjim bojama umjetnika prirode.

Ubrzo smo stigli do planinarskog skloništa Zavrata. Prvo što smo provjerili bilo je naravno, ima li vode u cisterni. Ne samo da je šterna kraj skloništa, već je malo dalje još jedna, puna vode do vrha. Nakon raspremanja, malo osvježenja hladnom vodom, pripremili smo za dana svoje ležaje i prihvatali se našeg uobičajenog obroka od komadića slanine, paštete na kruhu, bijelog luka i nekoliko keksa. Naravno, i vode u obilju.

Vrlo brzo smo se spremili na spavanje i za razliku od skloništa Šugarska duliba, ovdje nije bilo puhova, ali daske nisu baš mekane. Vrtio sam se cijelu noć, no ipak je umor bio jači. Neposredno prije nego što je nastala tišina dogovorili smo se da ćemo ujutro krenuti što ranije, kako bismo što više izbjegli vrućinu pri hodanju preko oba Rujna.

Šesti dan: **Zavrata – Starigrad**

»Uspjeh nije konačan, neuspjeh nije fatalan: ono što je bitno jest hrabrost za nastaviti ili krenuti dalje.«

Winston Churchill

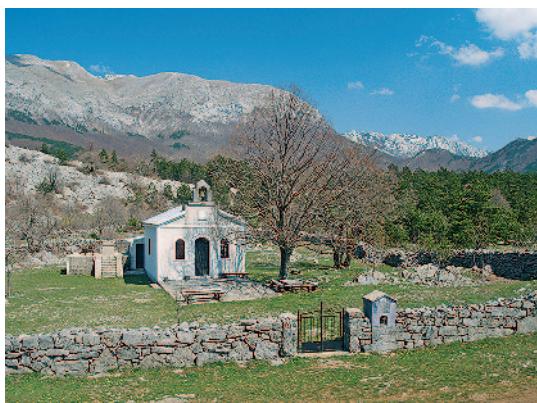
Jutro nas nije učinilo raspoloženijima od večeri. Malo smo bili nestrpljivi, jer nije sve išlo po planu. Nismo krenuli u šest, već u pola sedam, a Stipe je gundao zbog nepoštivanja »voznog reda«. Nismo jeli, a trebali smo, samo da bismo što prije došli i prešli preko Malog i Velikog Rujna. Iako cijela žurba nije bila potrebna, jer smo na godišnjem odmoru. No, pet dana provedenih zajedno, umor, a i vrućina, kao i pomanjkanje komfora malo su nas međusobno uznenirili.

Krenuli smo užbrdo prema sedlu između Lergovog kuka i Perine glavice i uskoro, u svježini jutra, stigli na zaravan Malog Rujna. Staza vodi

između nekadašnjih zaselaka, a sada uređenih vikendica, prema Velikom Rujnu. Šuteći, polagano se približavamo zaselku Marasovići, gdje se nalazi crkvica Velike Gospe.

Nigdje nikoga, jer je radni dan, a nije niti neka svetkovina. U hladovini drveta pred svetištem sjeli smo i doručkivali. Tijekom jela pokušali smo raspraviti hoćemo li ići do planinarskog doma u Paklenici preko Stražbenice, pa da možda i prespavamo u domu i time si priuštimo užitak da odmorni prolazimo kroz cijelu Veliku Paklenicu. No, nismo se baš nešto oduševili tom mogućnosti, jer je Stipe morao natrag u Zagreb, pa smo prema prijašnjem dogovoru javili našoj logistici Štefu da bude u popodnevnim satima u Starigradu kako bi nas vratio do planinarskog doma na Alanu.

Malo razdraženi diskusijom krenuli smo izravnim smjerom prema kanjonu Velike Paklenice. Kao najkraća staza činila se ona ispod Borove kose pa prema Njivama između zaselaka Marasovića i Ramića. Tamo na kraju Velikog Rujna nismo baš našli dobre oznake za naš smjer kretanja. Sreća, tako sam tada mislio, kad smo vidjeli da u jednoj od zadnjih kuća Velikog Rujna, sjedi malo društvo domaćih ljudi i na upit gdje ide naša željena staza, uputiše nas samo dalje po cesti, s napomenom da je dobro označen put prema Velikoj Paklenici. Sa zahvalnošću krenusmo dalje. Ubrzo, nakon jednog kilometra spuštanja po cesti, uvidio sam da staze nema i da smo krenuli u krivom smjeru. Nije nam bilo do povratka pa smo na goloj cesti, u mnogim zavojima osjetili toplinu sada već mediteranskog sunca. Na jednom smo mjestu čak pokušali presjeći poprijeko, no sitno i gusto mediteransko raslinje nije dalo da ostvarimo tu zamisao. Nije

Kapela na Velikom Rujnu

Veliko Rujno s Bojinog kuka

nam preostalo ništa drugo nego da pratimo cestu i nadamo se da ćemo naići na neku oznaku.

Imali smo sa sobom i zemljovid Nacionalnog parka Paklenica i ubrzo sam uvidio da nas naša staza očekuje još dobar kilometar nakon raskrižja ceste prema Velikom Vagancu. I evo nas ponovo u Pasjem klancu, kao i tamo iza Raminog korita, i dobre oznake Nacionalnog parka za smjer prema Velikoj Paklenici. Svu visinu koju smo izgubili spuštajući se cestom trebalo je u vrelini krša nadoknaditi i dignuti se kako bismo ipak došli do Njiva.

Natovareni svojom opremom, sreli smo na toj stazi jedan, pa ubrzo i drugi par stranaca, s boćicom vode od pola litre i tenisicama, kako bezbrižno idu tamo odakle smo došli. Zbog ovog mojeg promašaja, nismo gotovo niti razgovarali i ubrzo smo bili iznad kanjona. Malo sam povišenog tlaka, nakon sitnih prigovaranja, ubrzao naprijed spuštajući se niz Njivarsku stranu stazom u sam kanjon. Tamo kod svježe vode stao sam dovoljno samo da popijem vode i nastavio još uvijek malo povrijeden dalje niz kanjon. Moja

tjeskoba proizašla je iz prigovora da ćemo zbog mojeg lutanja zakasniti na sastanak sa Štefom. Kao da smo u radnom odnosu, a ne na višednevnom izletu. Stao sam tek na izlasku iz kanjona.

Dalje smo išli šuteći, ali i zadovoljni jer je sve ipak dobro prošlo. Čekalo nas je presvlačenje, osvježenje u moru i obilan obrok kod Dinka u Starigradu. Štef nas je čekao i zajedno smo malo ublažili našu razmiricu. Put do Alana, tamo iznad Jablanca protekao je u prepričavanju dojmova.

Uspjeli smo ono što smo naumili, ali kao što izreka kaže »Uspjeh nije konačan, a neuspjeh nije fatalan« sve je upravo tako i završilo. Nastavili smo i bilo je uspješno i neuspješno, jer nismo prošli cijeli VPP, no i ovaj komad ostavio je vječni trag u našim sjećanjima.

Još smo jednu noć prespavali u planinarskoj kući na Alanu i drugi se dan vratili u Zagreb. Živi, zdravi, zadovoljni i umorni. I imali smo odgovor na postavljeno pitanje. Da, imamo snage ponoviti svoj san. Makar fizičku snagu. Za psihološku, baš nisam više siguran. Stipe, Zoki i ja.

Slavonski planinari na Dinari

Valentina Bušić, Osijek

Hrvatski planinarski savez svake godine redovito organizira tradicionalni proljetni pohod na najviši vrh Hrvatske – Dinaru. Na tom je atraktivnom usponu ove godine sudjelovalo dvadesetak planinarskih društava iz Hrvatske i drugih država. Poznato je da je Dinara krški masiv koji se pruža istočno od Knina a prirodna je međa između Hrvatske i Bosne. Iako nije najviša planina Dinarskog gorja, ona je za nas Hrvate nacionalni simbol veličine i ljepote.

Nama Slavoncima, članovima HPD-a »Bršljan-Jankovac«, PD-a »Zanatlija« iz Osijeka i PD-a »Krndija« iz Našica, ovaj je uspon bio poseban doživljaj. Čitala sam o Dinari i promatrala njezine fotografije prije početka ove neprocjenjive pustolovine. Posebno mi se u pamćenje usjekla visoka jugozapadna stijena, najstrmiji dio cijelog masiva

Dinare, koja svojom veličinom zadevluje, a istovremeno izaziva strahopštanje.

Šetnja hrvatskim povjesnim krajevima

Naš je put na Dinaru započeo 27. svibnja, u ponoć s četvrtka na petak, kada smo se svi našli na poznatom odredištu. Vozač autobusa čudio se količini našega planinarskog tereta. Spremni u autobusu bili su pretrpani. Ponoć otkucava i krećemo na putovanje prema dalekim hrvatskim povjesnim krajevima. Od početka među nama vlada veselo i razdragan ugodaj, no uskoro nas sve iznenadi kvar na autobusu. Vozač se trudio ukloiniti ga, ali je kvar bio veći pa do Knina putujemo mnogo duže nego što smo očekivali.

Mnogo sam puta prošla kroz grad Knin ali nikad nisam našla vremena za njegovo razgledavanje pa sam se radovala što će ga ovaj put bolje

Knin i Dinara, vidik s kninske tvrđave

VALENTINA BUŠIĆ

upoznati. U »kraljevski grad« ulazimo rano ujutro i nestrpljivo očekujemo uspon na kninsku tvrđavu, jednu od najvećih fortifikacijskih građevina u Dalmaciji. Prije uspona, ispijajući jutarnju kavu, gledamo naš sutrašnji cilj, Dinaru. Privlači naše poglede i zadivljuje veličinom i ljepotom.

Uskoro stiže simpatična voditeljica Zoja Radić, koja nam pripovijeda o povijesti tvrđave i grada Knina. Posjećujemo arheološku izložbu i etnografski postav u sklopu kninskog muzeja te muzej »Oluja«, otvoren 1995. godine. Nakon toga odlazimo u selo Kijevo, u školu koja će nam biti dom ovog vikenda. Ispred škole su biste poznatih književnika, podsjetnik da su se ovdje održavali poznati »Kijevski književni susreti«. Danas je škola napuštena i usamljena, ima svega dva učenika, od kojih jedan uskoro odlazi. Pred školom nas dočekuje nekoliko mještana koji nas ispituju radoznalim pogledima.

Dvadesetorka najhrabrijih hodača upućuje se na vrh Bat (1206 m) na obližnjem Kijevskom Kozjaku. Mi koji smo odlučili provesti popodnevne sate u Kijevu, družimo se i pripremamo večeru za nas i naše hrabre hodače. Uz večernje druženje dočekujemo tako i subotnji dan.

Na planinarskom putu uz gradinu Glavaš

Laganim korakom na naš najviši i najmarkantniji hrvatski vrh

Ustajemo vrlo rano, sa svitanjem, kako bismo što ranije započeli s usponom. Uzbuđeni smo, čeka nas Dinara. Nekolicina sudionika ostaje u Kijevu, a nas tridesetak krećemo u nezaboravnu pustolovinu slušajući zvuke bisernice na putu prema polaznoj točki u selu Glavašu. Malo iznad sela i tamošnje planinarske kućice dolazimo do srednjovjekovne utvrde Glavaša, izgrađene u 14. i početkom 15. stoljeća. Diveći se očuvanosti utvrde, spremno poziramo za slikanje jedni drugima. Sunce polako izviruje iza planinskih vrhova i počinje nas grijati.

Bez napora stižemo do Gornjeg bunara, gdje se okrepljujemo hladnom izvorskom vodom, a potom ubrzo dolazimo i do planinarskog skloništa »Martinova košara«. To je simpatična kamena kućica na Donjim Torinama. Prikladno mjesto za duži odmor, koji provodimo gosteći se svojim slavonskim delicijama. Nekada davno ta je kamena kućica, smještena oko pola puta do vrha, služila pastirima kao sklonište. Nekolicina odustaje od uspona zbog umora, a većina će nastaviti prema vrhu.

Izlazimo ubrzo na predivne visinske proplanke. Fotografiramo i uživamo. Svi smo

VALENTINA BUŠIĆ

Čitala sam i promatrala fotografije Dinare prije nego što smo se uputili u ovu neprocjenjivu pustolovinu. Posebno mi se u pamćenje usjekla visoka jugozapadna stijena, najstrmiji dio cijelog masiva Dinare koja svojom veličinom zadvljuje, a istovremeno izaziva neko strahopoštovanje

oduševljeni vremenom i vidicima. Kažu kako je ovaj kraj najlepši u proljeće kada se na nj obruši sunce. Istina je, predivan krški kamenjar obojan najljepšim cvijećem. Krajolik je to s nekim posebnim šarmom.

Pratimo markacije na stijenama i penjemo se sve više. Priroda je prekrasna, vidici nas ostavljaju bez daha. Okrepljuje nas lagan vjetar s Dinare, koji sve više pokazuje svoju snagu i jakost. Stižemo do zadnjega strmog kamenitog dijela puta. U daljini čujemo veselje, očito je vrh blizu. I evo nas na vrhu domovine! Predivno! Markantan vrh konačno je pod nama, vjetar s Dinare u kosi, a ponos što smo ga osvojili negdje duboko u srcu. Svi si čestitamo, sretni smo što smo ovdje. Sunce i dalje prži, oblaka nema, vjetar lagano puše. Na visini smo od 1831 metra. Poseban je osjećaj biti »najviši« čovjek u svojoj zemlji, i to na mjestu gdje Hrvatsku nježno miluju oblaci. Uzbuđenje je na vrhuncu. Fotografska ludnica započinje: prvo pojedinačno, pa u parovima, pa skupno, pa ponovno pojedinačno, i tako u krug. Vade se društvene i državne zastave, dnevnići Hrvatske planinarske obilaznice, utiskuju se žigovi. Ne smije se ništa propustiti niti zaboraviti. A onda slijedi krštenje naših novih članova, uz odbor koji donosi odluke o »bičevanju«.

Punimo se energijom gledajući prema jezeru Perući i družeći se sa stotinjak planinara. Pogled zaokupljaju i impozantne planine poput Svilaje, Promine i Troglava. Pedesetak metara dalje visok je metalni križ, kod kojeg također treba ovjekovječili naš posjet. I nije važno jesmo li prvi, peti ili dvadeseti put na vrhu, sve nas je preplavio osjećaj sreće i zadovoljstva koji se ne može ni s čim mjeriti.

Još malo uživamo u vidiku na kninsko polje i bosanske vrhove. Sve je kao na dlanu. Svi su vrhovi čarobni, ali ovaj je poseban jer je naš, hrvatski, i najviši! Polako se pakiramo i pozdravljamo s vrhom Dinare. Dok se spuštamo, vjetar smanjuje svoju snagu i ponovno nas sunce jače grije. Neprocjenjivo je lijepo susresti brojne planinare,

VALENTINA BUBIĆ

Na Dinari, najvišem vrhu Hrvatske

a posebno one koje poznajemo iz drugih krajeva Lijepe Naše.

Napredujemo brzo i vrh Dinare je već daleko iza nas. Evo nas začas kod planinarske kuće »Glavaš«, gdje je okupljanje sudionika pohoda. Nitko ne krije oduševljenje. Nakon silaska svih sudionika, vraćamo se u Kijevo na večeru. Susrećemo tu naše drage prijatelje planinare iz PD-a »Sveti Jure« iz Solina, koji su nas odlučili posjetiti u Kijevu. S njima provodimo ugodnu večer te ih nasmijavamo neizostavnim »predsjednikovim« šalama.

Magija planina, rijeka i jezera

Zadnji (turistički) dan ovog izleta započinjemo posjetom crkvi Sv. Spasa, nekoliko stotina metara nizvodno od izvora Cetine. Ostaci te starohrvatske crkve počivaju u okruženju mira i zelenila. Građena je u 9. stoljeću i jedan je od najvrjednijih spomenika hrvatske i zapadnoeuropejske sakralne arhitekture predromanike. Nalazi se na rubu sela Cetine. Oko crkve se nalazi najveća otkrivena hrvatska nekropola. U vrtlogu povijesti, previranja i migracija starohrvatska se crkva našla u pravoslavnom okruženju. Danas je okružuje i

VALENTINA BUBIĆ

Izvor Cetine u selu Cetini

pravoslavno groblje podignuto u drugoj polovici prošlog stoljeća. S jedne strane oduševljeni smo ljepotom i povijesnim značajem ovog kutka Lijepe Naše, a s druge počašćeni obilaskom jednoga tako lijepog mjesta, skrivenog od ostatka svijeta.

Idući nam je cilj jedan od izvora rijeke Cetine (kažu da ih ima 11!), koji se nalazi u selu Cetini. Pogled u dubinu na taj modrozeleni dragulj ostavlja bez daha. Neki hrabriji htjeli su doživjeti izvor u potpunosti pa su pokvasili svoje nožice u hladnoj cetinskoj vodi, dok je većina napunila svoje boce tom izvorskom vodom, kako bi se malo osvježila i ublažila ovu nedjeljnju vrućinu. Odmah iznad izvora usamljeno stoji pravoslavna crkvica iz 1939. godine, danas dijelom zapuštena.

Nakon posjete izvoru krećemo put Vrlike, jednom od najmladih gradova Splitsko-dalmatinske županije. Vrlika se krije na strmini između dva kamena čuvara – Dinare i Svilaje. Odmah nam pogled zaokuplja impozantna utvrda Prozor na vrhu brda. Šećemo vrličkim ulicama i posjećujemo nekoliko vrličkih znamenitosti. Tu je česma gdje su nastali stihovi iz opere »Ero s onoga svijeta«. Dakako, nagrađujemo se ispijanjem kave u jednom simpatičnom kafiću u središtu Vrlike.

Ispunjeni dojmovima pozdravljamo Vrliku i posjećujemo potom katoličku župnu crkvu Svetog Mihovila u Kijevo. Izgrađena je od kamena u samo četiri godine, velikim trudom i

žrtvom samih župljana. Godine 1991. bila je treći put u 20. stoljeću srušena, gotovo do temelja. Zahvaljujući žrtvi i zanosu mnogih Kijevljana iz Osijeka, ona danas sjaji u novom ruhu, kao prvi obnovljeni objekt i pravi dragulj u Kijevo nakon Domovinskog rata.

Uz molitvu za sretan povratak domovima, preplavljeni stotinama dojmova, napuštamo predivan kninski kraj. Dinara ostaje za nama, još uvijek nekako tajnovita i skrivena. Nastavljamo put, ali iznenađenjima nikad kraja. Ostajemo bez gume na autobusu pa moramo duže čekati na benzinskoj postaji u Veljunu kod Karlovca. Bila je to prilika da se još malo osunčamo i nasmijemo neponovljivim doživljajima s benzinske postaje. Zahvaljujući vrijednom vozaču i planinarima pomagačima, kvar je popravljen i konačno naš »privremeni prijevoz« kreće prema našoj dragoj Slavoniji. U Osijek dolazimo umorni i iscrpljeni u sitnim satima.

Žar poddinarskog kraja dugo će nam tinjati u srcu

Uvijek nasmijem svoje suradnike na poslu kad dodem u ponедjeljak ujutro s tvrdnjom da mi je ovo bio najljepši izlet na kojem sam ikada bila. Kažu da uvijek isto govorim. Toliko emocija, sreće, zadovoljstva, odvažnosti, hrabrosti i solidarnosti na jednom mjestu! Ovaj put zahvalnost dugujemo našem organizatoru i vodiču, gospodinu Stanku Kereti, kojemu Kijevo živi u srcu. Imali smo sreće što smo imali tako vrsnog povjesničara, koji je nas je upoznao s predivnim kninskim krajem i njegovim znamenitostima i običajima. Još jednom najljepša hvala za organiziranje i brigu o svim sudionicima izleta. Hvala i njegovim prijateljima, domaćinima iz Kijevo, koji su nas lijepo dočekali i ugostili. Hvala gospodi Zoji Radić za stručno vođenje. Hvala vozaču autobusa za tolik trud oko popravka. Prebroditi toliko kvarova u samo tri dana znak je da smo dobra ekipa koja se ne može tek tako lako razići. Uostalom, garave će se ruke oprati, bolovi i umor će nestati, a zadovoljstvo usponom na krov Hrvatske zauvijek će se pamtitи. Vjerujem kako je svatko od nas spremio komadić ove impozantne planine u pretince svog sjećanja: nezaboravne vidike, čarobne pejzaže i šarene cvjetne livade. Bio je ovo zaista vikend za pamćenje.

Oko Annapurne

Treći dio

Damir Šantek, Zagreb

Yak Kharke

Noć je bila uistinu grozna. Bio sam umoran i mislio sam da će lako zaspati. Legao sam u hladan krevet i počeo se boriti s disanjem. Dišem kao da se utapam, lovim zrak kojeg nema. Pokušavam dubokim udusajima na nos, pa na usta. Nakraju odlučujem popiti dvije tablete za spavanje. Nos mi je začepljen. Ukapavam kapi za nos, ali ne koriste. Usta se suše. Postajem nervozan. Šmrkam. Pijem vodu. Ustajem i hodam, vrtim se. I tako ukrug. Cijelu noć. Ujutro išmrkavam velike komade skorene krvi. Jutro je svakako bolje od noći. Nekako se lakše diše, ali što će biti gore, na većim visinama? Pojavio mi se herpes. Očigledan pad imuniteta.

Za razliku od jučerašnjega, ovaj je dan znatno ležerniji. Kasnije krećemo i to je dobro. Zbog neprospavane noći, vučem se cijelo jutro. Polako nastavljamo. Ovo mi je očito krizni dan. Mrzim sebe i očiglednu nemoć dok se vučem do Thorung Phedija (4450 m). Odanle ćemo drugi dan na završni uspon, na 5416 metara visok prijevoj Thorung La.

Thorung Phedi

Putem imamo priliku doživjeti još jednu potvrdu zle jakove čudi. Najkrupniji mužjaci glasno riču, ganjaju se i bore rogovima, odmjeravajući snagu. U tijeku je izbor glavnog jaka u krdu. Prati nas dobroćudan pas mješanac. Na plavom se nebu ocrtavaju bijeli obronci Khangsar Khanga. Hodamo klizištem, divimo se smaragdno zelenom jezercu, gledamo kako se na suncu suši jakov izmet i promatramo aluminijске solarne »kišobrane« za grijanje tople vode. Ti se »izumi« koriste kako se drvo i izmet, kao ograničeni resursi, ne bi trošili za svakodnevne potrebe, za grijanje vode za čaj i kuhanje.

Dio se puta do novog mosta urušio pa se spuštamo do rijeke Kane Khole i prelazimo je preko staroga, drvenog mosta.

Smještaj u Thorung Phediju lošiji je nego drugdje. Budući da ustajemo u 3:00 i krećemo u 4:00, kupujemo za sutrašnju okrugljepu puževe s cimetom. U susjednom prenoćištu – drukčija slika. Tamo je veselo, jede se i piće, svira i pjeva. Ugodaj je topao i nekako ljudski, a u svojem se svratištu osjećamo kao da je netko umro.

Po tko zna koji put večeram kašu. Više jede ona mene nego ja nju, i to zbog više razloga. Ne volim je, posve je bezukusna. Jedem je svaki dan, a sada sam visoko, bezvoljan i bez teka. Jedan dio mene zna da će mi trebati energije, drugom se povraća od hrane, pogotovo od ove, a treći bi najradije helikopterom poletio kući, u Zagreb. Rano odlazimo u sobe, no hladnoća je velika, nos mi je začepljen, jedva dišem i noć se opet pretvara u noćnu moru.

Prijevoj Thorung La

Franjo me budi u tri sata ujutro. Osjećam se umornijim nego kad sam legao. Grickam suho pecivo uz čaj iz termosice. Oblaćim se višeslojno, stavljam čeonu lampu, zatežem gojzerice i krećem. Polazimo s visine od 4450 metara, strmo užbrdo, zavojitim putom, uz punu mjesecinu. Svjetleća zmija trekera proteže se iznad i ispod nas. Put je dug, a treba izbjegći gnijecav snijeg s druge strane, pri silasku s prijevoja. Skupine se prestižu, svako malo netko stane da se odmori i udahne malo rijetkog zraka, uspori rad srca i pluća, popije gutljaj čaja, skine višak opreme ili se deblje odjene. Još po mraku stigli smo do Thorung High Campa na 4925 metara. Nadmorska je visina veća od one na vrhu Mont Blanca. Ovdje čekaju nosači koji vam uz određenu naknadu mogu nositi ruksake i olakšati uspon. Govorilo se da se čak može unajmiti vodič s jakom koji vas na svojim leđima nosi do prijevoja Thorung La, najviše točke ovoga treka, no nisam vidio da je itko iskoristio tu »pogodnost«. To su nekakvi mirniji jakovi, odrezanih rogovima.

Hrvatska zastava i brojne molitvene zastavice na prijevoju Thorung La

Hodamo dalje. Prati nas svitanje. Snijeg je posvuda oko nas. Potpuna bjelina. Unatoč neprosipavanoj noći, danas mi je dobar dan. Kao da sam jučer ispucao svu količinu jada i nemoći. Nakon Base Campa uspon je blaži. Nastavljamo mirno, polagano, u beskrajnoj bjelini. Na jednom je suženju neka onemoćala Japanka zaustavila cijelu kolonu i blokirala prolaz. Stojimo i čekamo da dođe sebi kako bi se sklonila na stranu.

Kad smo prešli most, Franjo je pokazao na nekakav kolac u daljini: »To je prijevoj!« No, kako to obično biva, to ipak nije bio prijevoj. Od kolca do prijevoja trebalo nam je još dobrih tri četvrt sata.

I napokon Thorung La! Krajnji i najviši cilj ovog putovanja gotovo je potpuno prekriven mnoštvom molitvenih zastavica svih mogućih boja. Vijore se i šalju svoje molitve svijetom u svim smjerovima, kako ih vjetar nosi. Grlimo koga stignemo, čestitamo si, slikamo i poskakujemo od sreće. Nije to lako izvesti na toj visini i uz tako snažan vjetar. Skidam ruksak, vadim niz zastavica i vežem ih za Krešu. Uz njega su sve moje molitve. Grlo se steglo i suze se lede. Bože, hoće li ovo ikada

proći? S lijeve se strane nalazi Tea house. Samo stolovi i kamenje, prekriveno vrećama i dekama. Sve prljavo i smrdljivo. Naručujemo instant pileću juhu i čaj od đumbira. Ne znam je li nam toplina juhe i čaja više godila izvana, grijući nam ruke, ili iznutra, grijući nam duše. Uspjeli smo. Svatko se veseli u sebi i štedi snagu za spust do Muktinatha, na 3760 metara. Trebali bismo se, dakle, spustiti 1656 metara, i to kad bismo hodali samo nizbrdo, što je u planinama rijetkost.

Kako se spuštamo, snijeg je sve meksi i žitkiji. Nekoliko sam puta pao, što zbog klizanja, što zbog brzine i nesmotrenosti, što zbog umora. Snijeg postupno nestaje, a mi se i dalje spuštamo prema Mustangu, sve do mjesta Chaharu Phedija, prve natruhe civilizacije s druge strane prijevoja. Tamo nas dočekuje terasa sa šarenim suncobranima, kao na plaži. Pijem kolu, što inače nikada ne činim, no sad mi je jako godila. Slatka i hladna.

Muktinath

Na ulazu u Muktinath nalazi se kompleks hramova ograđenih visokim zidovima, na čijim se rubovima, što je prilično u suprotnosti sa željenim

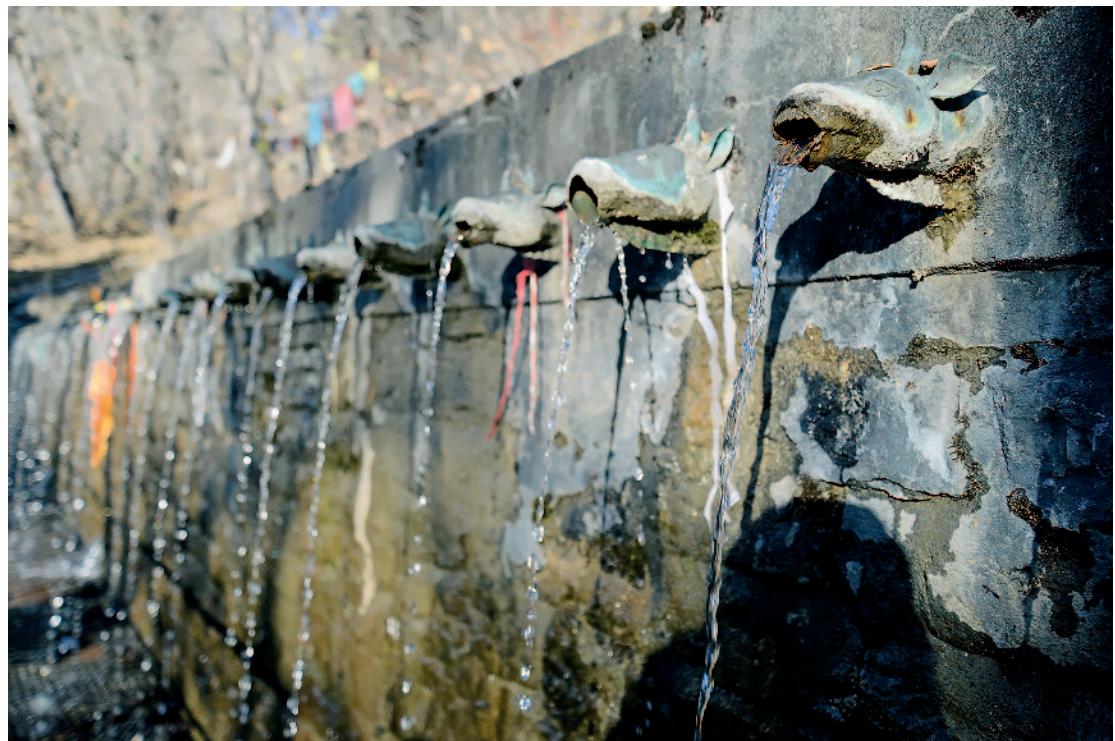
unutarnjim mirom svetišta, nalazi bodljikava žica. Zbog žice, umora ili samoga hrama, nisam osjetio dobre vibracije, vjerojatno prvi put na nekom svetom mjestu na ovom putovanju. Jesen je i sve je u istom tonu, nekako isprano smeđe. Glavni hram Muktinath sa stražnje je strane, okružen sa 108 slavina u obliku svete krave. Na svakoj se kravi nalaze novčić ili dva. S prednje su strane dva bazena. Ovdje hinduistički hodočasnici prolaze ispod slavina i kroz te bazene kako bi se pročistili. Svugdje se nalaze obješena zvona vezana lokotima.

Širokom, prašnjavom ulicom hodamo prema mjestu. Uokolo su razmješteni stolovi s đindama i oblutcima unutar kojih se nalaze prehistoricke okamine školjaka iz vremena kad se ovdje nalazilo more. Smješteni smo u hotelu koji nosi ime planetarno popularnoga Boba Marleya. Smještaj je bolji nego dosad ili nam se samo tako čini, jer slavimo. Večeram odrezak od jaka, mekan, sočan i ukusan. Ima i kolača, a radi i wi-fi pa se konačno mogu javiti kući. Pijemo neki grozан koktel i smijemo se sami sebi, kao djeca. Po zidovima vise razne zastave pa i mi ostavljamo svoju, dragu, hrvatsku. Datum, potpisi i još jedan razlog za veselje.

Mustang

Sutradan ujutro Franjo i ja unajmljujemo bicikle za avanturu na neki nov način. Dosta nam je hodanja. Ivan i Denis spuštaju se pješice, a torbe nastavljaju svoj put terencima. Dižemo se blagim usponom do slikovitoga sela Chongura. Ulazimo u Mustang kao da smo ušli u drugu državu. Skromne su kuće oliche bijelo, s crvenim rubovima. Put nas vodi gore-dolje, preko drvenih mostića, kroz vodu, stazama i makadamskim putovima.

Tako dolazimo do mjesta Jhonga, s fantastičnim budističkim samostanom na brdu. Ostaci visokih zidina – koje djeluju kao da su građene od pjeska, s rupama za drvene grede – u današnjem seoskom okruženju djeluju pomalo nestvarno. Samostan je razmjerno malen, no upečatljiv. Kroz njega nas vodi dječak musava lica, u tipičnom, prljavom, budističkom haljetku. Atmosfera je mirna i sveta, u potpunoj suprotnosti s hinduističkim hramom u Muktinathu. Izuvamo cipele, ulazimo i divimo se izbljedjelom šarenilu boja. Lupamo u bubnjeve, pušemo u školjku, vrtimo krugove po zvonu koje se glasa tradicionalnim zvukom ommmmmm i udaramo u minijature

Osvježenje na putu

DAMIR ŠANTEK

DAMIR ŠANTEK

Kamion i umjetničko djelo

činele. Uspinjemo se na krov tradicionalnim, urezanim ljestvama. Otvara se fantastičan vidik na sve četiri strane. Na brdima se vide terasasta polja na kojima seljaci uzgajaju različite kulture.

Veseli napuštamo svete zidine i polako ulazimo u neku vrstu pustinjskoga krajolika u kojem velika stada krava pasu rijetke biljke.

Vozimo se biciklima sve dok nam pogled ne padne u dolinu u kojoj meandriра Kali Gandaki. Mjestimice se širi, stvara rukavce i mrtvice pa se ponovno spaja. Rastače se čas plićim, čas dubljim vodotokom, mirnim ili vrtložnim i pjenećim, sve to u velikom i širokom, djelomično suhom riječnom koritu. Slika je odozgo dojmljiva i čovjek se pita kakva li je to silna moć vode onda kad se cijelo korito napuni vodama s planinskih vrhova i nosi sve pred sobom. U ugodnoj i nimalo teškoj vožnji spuštamo se do Kagbenija, koji je cio okružen terasitim poljima.

Kagbeni

Kagbeni je živopisno i zanimljivo mjesto. Djeca nam uzimaju bicikle i guraju ih, kao da su dobila nove privremene igračke. Žene Peru suđe na potoku u središtu mjesta. Na trgu okupanom suncem starice u košarama vrše rižu, odvajajući zrnje od pljeve. U jednom se prolazu slikamo uz neobičnu, grotesknu skulpturu muškarca s erigiranim spolovilom crvene boje. Jednake je boje i nož koji drži u desnoj ruci. Ne zna se kome je naše naslikavanje bilo smješnije, nama ili mještanima.

DAMIR ŠANTEK

Bicikлом preko rijeke

U Yak Donaldsu ručamo odličan hamburger od jaka. U prizemlju restorana žena nekakvim čudnim strojem guli jabuke i od njih radi spirale, vjerojatno za sušenje. Tim je živopisnim slikama završio divan dio toga dana, a počela je kalvarija: promašili smo put i vozimo se riječnim koritom, po kamenim gromadama i oblutcima veličine ragbijske lopte. Nenaviknut na toliko napornu vožnju i nemoguće uvjete, odustajem od vožnje i dalje guram bicikl. Sve me boli, a prolazi su mjestimice tako uski da je guranje gotovo nemoguće.

Put nas vodi do Jomsona jer Kali Gandaki teče i kroza nj, no taj je dio puta bio avantura koju nikad više ne bih ponovio. Svi trekeri što smo ih putem susretali gledali su nas kao da nismo normalni. Umirali su od smijeha gledajući kako se pokušavamo voziti riječnim koritom ili preuskim stazama duž njega. Visoko gore, na brdu, vidi se cesta kojom smo se mogli razmjerno lagodno dovesti do Jomsona.

Budući da je cijelim putom puhaoo snažan vjetar, lice mi je prekrio sloj prašine, sitne poput pudera. Na kraju sam se puta, unatoč velikoj hladnoći, odvažio istuširati i oprati kosu. Smještamo se

u hotelu The Wind Valley, čije ime odlično opisuje to mjesto. Šećemo do Thak Khola Lodge & Jimi Hendrix Restauranta, mjesta gdje je 1967. prespavao Jimi Hendrix. Vrata boje modre galice na sobi broj 6 čuvaju to »svetište«. Bijedno mjesto, isprano starošću, soba jadna, ispisana i išarana

Portret nepalskog dječaka

DAMIR ŠANTEK

tekstovima, porukama, slikama i crtežima. U sobi broj 5 spavao je 1990. Mick Jagger, ali to ovdje očito nema ni približno takvu važnost kao soba broj 6. U prizemlju, u dnevnoj sobi, iza televizora gdje smo pili čaj, razgledavali smo natpis koji je na zidu vlastoručno napisao Jimi. Teško je razaznati o čemu se radi jer je tu »fresku« ili »grafit« netko prekrečio pa se vide samo dijelovi riječi u sredini.

Možda će ovdje jednoga dana imati posla restauratori. Naknadno sam došao do cijelog teksta, koji glasi: »If I dont see you in this World I'll see you in the next one don't be late, Jimi Hendrix, Jomson, oct. 1967«. Koliko je sve to vjerodostojno, vrlo je upitno, ali legenda o tome postoji i nakon svih proteklih godina, a s patinom postaje sve zanimljivija.

Jutro, kao i obično, nudi nov dan, no ipak je sve nekako drugačije. Po nas dolaze vozila pa se ova avantura nakon deset dana hodanja približava kraju, uza zvukove »The Wind Cries Mary«, uz pivo Gorkha, Kathmandu, Commando i Iceberg te pileći curry. Okružili smo masiv Annapurne i završne smo kilometre toga puta, kao i na početku, prošli u Mahindri. Priča s početka ponavlja se, ali ovaj put u dnevnoj varijanti, pa sve djeluje vrlo uzbudljivo, katkad i zastrašujuće. O brzini kojom vozilo napreduje razrovanim putovima dovoljno govori činjenica da smo 70 kilometara prošli za šest sati. Unatoč svemu, promet je razmjerno gust. Na rubovima provalija mimoilazimo se sa šarenim, rukom iscrtanim autobusima redovne linije, kamionima Tata i strojevima s radnicima

Stado jakova na paši

DAMIR ŠANTEK

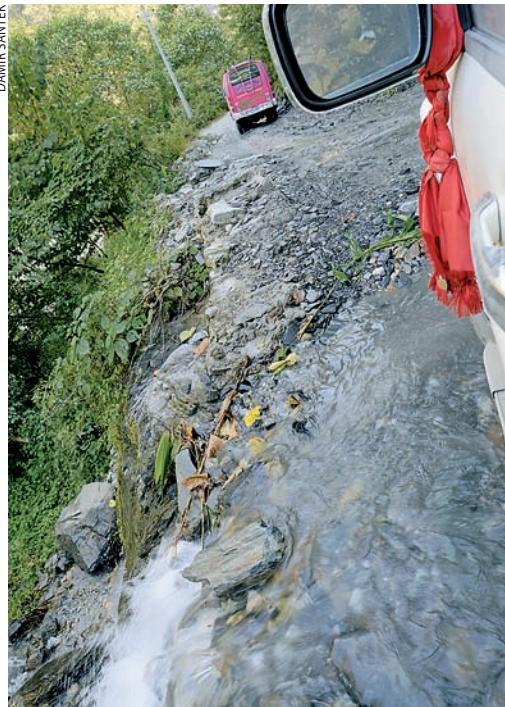

koji pokušavaju sanirati ono što planina uporno ruši, terencima, nezaobilaznim motorima s dva, tri, a katkad i četiri putnika, glavâ potpuno prekri-venih krpama, kako bi se barem donekle zaštitili od prašine. Tu su i očajni trekeri, posve prekriveni prašinom, koji su stazu željeli othodati do kraja i koji sa svakim korakom sve više žale zbog te ideje. Na kraju stižemo u Galeswaru, gdje imamo slobodno popodne.

Lutamo selom, razgledavamo neobične slasti-čarnice, čudimo se brojnim trgovinama s kravama izrađenim od bakrenog lima, gledamo žene kako šiju praktično na cesti, kupujemo djeci slatkiše i družimo se sa svećenicima obližnjega hinduističkog samostana. Sjedimo na suncem ugrijanoj kamenoj stijeni s golemom svastikom ispod nas i samostanom koji nas obasipa mirom.

Sljedeća tri dana provest ćemo na raftingu rije-kom Kali Gandaki, nakon toga posjetiti Pokharu i, kao šlag na tortu, razgledati Kathmandu, Patan i Bhaktapur – drevne kraljevske gradove, s najve-ćom koncentracijom UNESCO-vih spomenika na svijetu.

DAMIR ŠANTEK

Vožnja po rubu

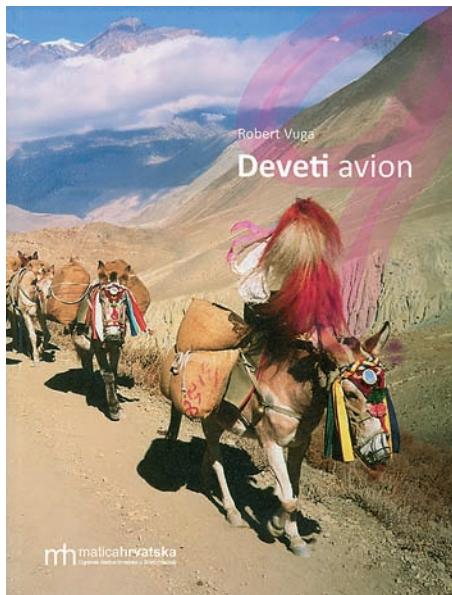
NOVA IZDANJA

Robert Vuga: Deveti avion

Matica hrvatska, ogrank u Svetoj Nedelji izdala je zanimljivu putopisnu knjigu planinara Roberta Vuge. Knjiga nosi naslov »Deveti avion«, a sadrži putopisne zapise s autorovih turističkih putovanja po dalekim i malo poznatim područjima azijskoga kontinenta podno Himalaje. Na 122 stranice formata B5 (17 x 24 cm) nalazi se devet poglavlja i nekoliko desetaka lijepih fotografija, tiskanih u boji. Urednica je Petrunjela Krajačić. Prodajna cijena knjige je 120 kuna.

Putovanje je samo po sebi izazov, a ova knjiga potvrđuje da cilj putovanja nikada nije jedno mjesto, već je cilj sadržan u ukupnosti cijelog putovanja, od prvoga do zadnjega koraka, odnosno od uzljetanja prvog, do slijetanja zadnjeg zrakoplova. Istražujući i upoznajući nesvakidašnje ljude i impresivne krajeve udaljene tisućama kilometara od onih u kojima živi, autor ponajprije istražuje i otkriva samoga sebe, nudeći taj doživljaj svakom čitatelju svoje knjige.

Knjiga »Deveti avion« pisana je jednostavnim stilom, neposrednim jezikom, bez suvišnih patetičnih ukrašavanja kakvima putopisna literatura često obiluje. Nizajući bezbrojne sličice poput sitnih kockica, autor stvara bogatu mozaičnu sliku prostora, a ujedno svjedoči o načinu života ljudi koje susreće na putovanju. Upravo zato ova je knjiga vrijedan doprinos upoznavanju fascinantnoga svijeta na drugom kraju našeg planeta. U njoj su na izvanredan način objedinjena putopisna zapažanja s dalekih putovanja te pričama »iz prve ruke« prenesena razna praktična iskustva. Pisana poput dnevnika putovanja, riječju i slikom živo i neposredno predstavlja kulturnu i prirodnu baštinu

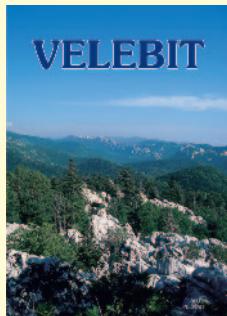
dalekoga, a znatiželjnom oku dragoga i zanimljivoga kutka svijeta, potvrđujući time da je putovanje sastavni dio kulture, a ne besciljno lutanje po mjestima daleko od vlastita doma. Zato ovu knjigu ne treba čitati samo kao zanimljivo putopisno štivo, već ponajprije treba uživati u autorovoj neposrednosti i iskrenosti, a posebno u načinu na koji s neskrivenim užitkom opisuje ono što vidi i osjeća. Nema sumnje da će daleki krajevi koji su oduševili i nadahnuli autora razveseliti i svakoga ljubitelja putovanja kojem ova knjiga dospije u ruke.

Alan Čaplar

Robert Vuga u Himalaji

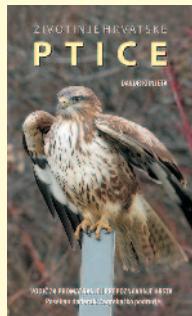

PREKO 60% POPUSTA !!!

VELEBIT

Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografa
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

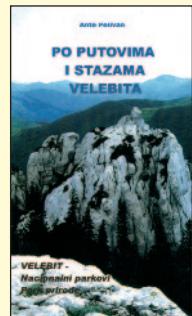

PTICE

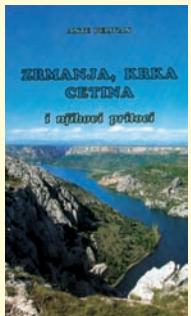
Autor: **Davor Krnjeta**
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIĆ PO PRISTUPAČNIM
ŠPILJAMA I JAMAMA U
HRVATSKOJ
Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA
VELEBITA
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZIRMANJA, KRKA, CETINA
i njihovi pritoci
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja **AKCIJSKA** cijena je **290,00 kn**

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno.
(poštarsina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

Tomislav Birtić: Šetnje s Bogom u gojzericama

Tomislav Birtić napisao je i u izdanju »Rafinerije ideja« tiskao knjigu neobičnog naslova, formata i stila. Riječ je o kvadratičnoj, lijepo ilustriranoj knjizi nazvanoj »Šetnje s Bogom u gojzericama«, meko ukoričenoj, na 168 stranica u boji.

Prilično je teško jasno definirati Birtićev spisateljski stil, no on je sve samo ne dosadan. Možda bi najbolje bilo reći da je nepredvidljiv. Svoju životnu filozofiju i planinarski kredo Birtić sažima riječima na koricama knjige: »Vraćajući se u prostor ili vrijeme djetinjstva podsjećamo se tko smo, a tko smo bili prije nego što su nas uvjerili da imamo više ili manje od trenutka, od bivanja sad i ovdje. Odlazeći u planine sjećamo se tko smo bili prije nego što smo se rodili. U planine idem jer sam se zaželio sebe kakav sam bio prije nego što sam se rodio. Ovisan sam o tom čovjeku. Zaželio sam se i ljudi kakvi su bili prije nego što smo se rodili. I o tom sam svijetu ovisan.«

Tomislav Birtić svoj je stil izbrusio radeći kao novinar, a prošle godine izdao je knjigu »Smršavio sam 40 kila... i ne debljam se«. Ta knjiga prepuna je osobnih zapažanja i iskustava, iskreno izrečenih i punih optimizma. Iako je tematski nova Birtićeva knjiga bitno

drugačija, ona se stilski naslanja na prethodno izdanje, otvarajući čitatelju stalno nove pogledе prema autorovim zapažanjima i iskustvima, koja se isprepliću kroz putopisne bilješke i dopadljive izlete u filozofska razmišljanja. Treba, međutim, naglasiti da knjiga »Šetnje s Bogom u gojzericama« nije izdanje vjerske tematike, jer

je Bog koji autora prati na planinarskim putovanjima zapravo onaj mali skriveni »ja« koji ravna unutarnjim svijetom svakoga od nas, učeći nas kako razlikovati loše od dobrega, pokvareno od plemenitoga, ružno od lijepoga - kako u prirodi, tako i u ljudima.

Knjiga »Šetnje s Bogom u gojzericama« može se naručiti putem e-maila tomislav.birtic@gmail.com ili telefona 091/10-00-799, kao i na web-trgovini <http://www.knjigara.com/setnje-s-bogom-u-gojzericama.html>. Cijena za planinare je 100 kuna. Alan Čaplar

IN MEMORIAM

Velimir Barišić (1950. – 2016.)

Alpinist, član HGSS-a i hrvatski branitelj iz Planinske satnije »Velebit«, Velimir Barišić, preminuo je 31. svibnja ove godine u 67. godini nakon gotovo sedam godina borbe s teškom bolešću. Velika dvorana zagrebačkog krematorija jedva je primila sve koji su ga voljeli i poštovali, a od njega su se u počasnim stražama oprostili i prijatelji iz HGSS-a.

Velimir se rodio 27. travnja 1950. u Zagrebu, gdje je niz godina radio kao prehrambeni tehničar u Tvornici ulja i tamo, naravno, organizirao planinarsku sekциju svog HPD-a »Željezničar«, kojem je ostao vjeran do kraja.

Planinariti je počeo sa 17 godina, a već je s 19, s Vedranom Bubnjem, ispenjao prvenstveni smjer u Kleku koji su nazvali »Željezničarski 20«, u čast 20. godišnjice Društva. Bio je to prvi smjer u Kleku u kojem je bušena stijena i u njoj postavljeni ekspanzivni klinovi, a uspon je trajao nekoliko dana. Smjer je primjer vrhunske penjačke vještine, a prolazi desno od Dragmanovog i izlazi na vrhu Glave.

Naslov »alpinist« Velimir je stekao 1973., a završio je i speleološku školu te savezni tečaj za vođu alpinističke škole. Istaknuo se na poznatoj ekspediciji na Kavkazu 1974., a iduće godine bio je na vrhu Aconcague, najvišeg vrha Amerike (6962 m). Član je ekspedicije na Mount Keniju 1979. i zagrebačke ekspedicije na Mount Everest 1989., koja se samo zbog nevremena nije uspela na vrh.

Fenomenalan uspjeh Velimir je postigao ispejavši prvi solo-uspon Čopovim stupom u sjevernoj stijeni Triglava. »Solirao« je potom uspješno i Bavarski smjer u Triglavu, Glavu i Dragmanicu na Kleku, te Brahmov smjer u Paklenici. Među njegovim usponima su Brankov smjer i Žoharov stup na njemu omiljenom Kleku, Centrala Dedca i mnogi drugi usponi u planinama Hrvatske, Slovenije i BiH. Nositelj je srebrnog znaka HPS-a.

U Domovinskom ratu Velimir je bio od listopada 1991. u 148. brigadi HV-a, a od 1992. u pričuvu Glavnog stožera te potom u Planinskoj satniji »Velebit«, postrojbi koja je u ekstremnim vremenskim uvjetima držala

ključne visove te planine. Stekao je čin poručnika, a umirovljen je kao hrvatski ratni vojni invalid.

Osim za Klek, Velimir je osobito bio vezan za »Željezničar« dom na Oštrcu. Na zaledenim strmim padinama oko doma zimi bi vježbali on i prijatelji s cepinima gotovo u alpskim uvjetima. Prave su svečnosti za njih bili prvosvibanjski penjački kampovi u Paklenici, koji su se održali do današnjih dana.

U kronologiji Alpinističkog odsjeka »Željezničara« Vavo, kako su ga prijatelji zvali, uvršten je među »junake hipievskog doba«, koji su svoje zlatno doba imali sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća. Velimir je i nakon toga prenosio svoje znanje, iskustvo i moralne vrijednosti mladim naraštajima alpinista i visokogoraca, uvjek ostajući samozatajan. Zato oni, kako je oprštajući se od Velimira rekao Vladimir Dado Mesarić, najčešće nisu ni znali da pokraj sebe imaju jednu od legendi hrvatskog alpinizma. Hrvoje Dečak

Seminar o opremanju speleoloških objekata

U organizaciji Komisije za speleologiju HPS-a i Speleološkog odsjeka PD-a »Imber« iz Omiša održan je od 13. do 15. svibnja Seminar o opremanju speleoloških objekata, teorijski dio u prostorijama »Imbera«, a praktični na stijenama Omiške Dinare.

Na seminaru se okupilo 40 sudionika iz 11 speleoloških udruga. Uz udruge članice KS HPS-a, na seminaru su sudjelovale i članice Hrvatskoga speleološkog saveza. Poznavanje tehnika opremanja speleoloških objekata jedan je od temelja speleološke djelatnosti te preduvjet za sigurno istraživanje zahtjevnih objekata. Glavne su teme bile oprema i teorijski aspekti opremanja speleoloških objekata, a na praktičnim radionicama polaznici su oba dana seminara uvježbavali pojedinosti opremanja, od pripreme, izrade sidrišta, međusidrišta, devijacija i priječnica do razmatranja različitih situacija koje se mogu pojaviti u podzemlju. Seminar je bio dio speleološkog školovanja koje KS HPS-a provodi održavajući speleološke škole, stručne seminare i ispite za speleološke nazive. Vodili su ga instruktori

Sudionici seminara o opremanju speleoloških objekata

i demonstratori Nikolina Marić, Antonio Kovačić, Damir Basara, Željko Marunčić, Frane Kožemelj, Miran Barjaković i Matija Horvat. Damir Basara

ZAŠTITA PRIRODE

Zajedno za čist Dilj

Dana 5. lipnja svake godine obilježava se svjetski dan zaštite okoliša. U Stockholmu je 1972. održana Konferencija Ujedinjenih naroda koja je bila posvećena okolišu i na kojoj je usvojen Program zaštite okoliša Ujedinjenih naroda (UNEP). Svrha je ovoga dana da skrene pažnju na zaštitu prirodnog okoliša i da potakne građane, kao i predstavnike građana, da učine nešto u korist zaštite prirode.

Jedan je od ciljeva PD-a »Dilj gora« iz Slavonskog Broda osvjećivanje potrebe očuvanja prirode za buduće naraštaje te je sukladno tome PD »Dilj gora« obilježio Svjetski dan zaštite okoliša 5. lipnja 2016. organizirajući planinarsko-ekološku akciju čišćenja Dilja. Partneri u akciji bili su Natura Slavonica – Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Brodsko-posavske županije, Brodsko ekološko društvo BED i Hrvatsko šumarsko društvo, ogrank Slavonski Brod. Potporu akciji dali su Grad Slavonski Brod i Komunalac d.o.o., koji su osigurali vreće i rukavice za sudionike te kontejnere za odlaganje i odvoz prikupljenog otpada.

Prvenstveni ciljevi akcije bili su smanjenje onečišćenja Dilja prikupljanjem otpada i uređenje izletišta Sv.

Petke, informiranje građana o zaštićenim područjima Brodsko-posavske županije, promicanje društvene i ekološke osviještenosti za potrebom očuvanja prirode za buduće naraštaje te poticanje daljnje suradnje udruga i javne ustanove Natura Slavonica.

Akcija je u cijelosti uspjela. Očistili smo put do Sv. Petke iz tri smjera, Sv. Petku i šire područje oko nje, a jedna je skupina očistila i područje oko antene te dio puta prema Petnji. Nakon čišćenja sve su se skupine okupile u planinarskom domu »Đuro Pilar«, gdje je bio organiziran ručak za sve sudionike, a zatim stručna i zanimljiva predavanja o zaštićenim dijelovima Brodsko-posavske županije, o djelovanju udruge Brodskog ekološkog društva BED i značenju Gajne.

Još smo jednom dokazali da planinari i svi drugi ljubitelji prirode nikad ne ostavljaju smeće za sobom u šumi, već čistimo i smeće iza drugih. Svi zajedno možemo napraviti nešto korisno za očuvanje okoliša. Hvala svima koji su se odazvali i sudjelovali u akciji i pozivamo sve planinare da sudjeluju u budućim akcijama koje pripremamo.

HPD Dilj gora, Slavonski Brod

Tehnički zahtjevne dionice planinarskih putova

Tehnički zahtjevne dionice dijelovi su planinarskog puta koje predstavljaju opasnost za siguran prolazak. U pravilu je riječ o strmijem terenu koji nije moguće proći bez pridržavanja rukama. Ponekad je neku dionicu planinarskog puta potreбno osigurati i da bi se zaštitilo tlo od erozije, izbjeglo oštećenje prirodnih znamenitosti, zaštićenih objekata i sl.

Rješenje je uputno najprije potražiti izborom neke druge odgovarajuće trase puta. Ako takvo rješenje nije najbolje, uredit ćemo zahtjevne dionice na način kako omogućuje siguran prolaz. To je posebno važno na planinarskim putovima koji su ujedno i jedini mogući prilaz određenom planinarskom cilju. Odgovarajućim uređenjem takvih zahtjevnijih pristupa učinit ćemo put sigurnim i samim time boravak u planini ugodnijim.

Komisija za planinarske putove HPS-a nastoji prikupiti, obraditi i učiniti dostupnim informacije o takvim tehnički zahtjevnim dionicama planinarskih

putova. U prvoj fazi prikupljaju se podaci o svim tehnički zahtjevnim dionicama planinarskih putova kako bi se mogli obraditi u okviru Registra podataka o planinarskim putovima koji je dostupan na webu HPS-a, na adresi <http://info.hps.hr/putovi>. Podaci se prikupljaju i za planinarske putove koji su već obuhvaćeni Registrom HPS-a, ali i za ona područja koja još nisu u potpunosti obuhvaćena Registrom (npr. Gorski kotar, Hrvatsko zagorje). Ovim putem pozivamo i molimo planinarske udruge koje održavaju planinarske putove s tehnički zahtjevnim dionicama da obrade i pošalju nam te podatke. Obrazac zahtjevnog puta dostupan je na mrežnim stranicama HPS-a: <http://putovi.hps.hr>.

Među podatcima o tehnički zahtjevnoj dionici potrebno je navesti:

- planinarski put i lokaciju dionice;
- kratki opis dionice s razlozima za uređenje;
- dužinu dionice u metrima;
- prijedlog tehničkog rješenja;
- nekoliko fotografija postojećeg stanja;
- GPS trag (ako je snimljen).

Molimo da popunjeni obrazac zahtjevnog puta s prilozima pošaljete na adresu putovi@hps.hr.

Bilo bi dobro da stanje na vašim zahtjevnim dionicama, naravno, u skladu s vašim mogućnostima, snimite i podatke pošaljete što prije možete. Ako niste u mogućnosti to učiniti najkasnije do kraja ove kalendarske godine, obavijestite nas o postojanju takve dionice. Zajedno ćemo naći načina da ju snimimo i opišemo.

Želja nam je tehnički zahtjevne dionice osigurati na osobito kvalitetan način što se može postići:

- provjerenim tehničkim rješenjima;
- ugradnjom certificiranih materijala;
- izvođenjem radova od strane ospozobljenih osoba;
- korištenjem odgovarajuće opreme.

Kada prikupimo podatke o zahtjevnim dionicama i sagledamo opseg potrebnih radova tražit ćemo organizacijska, kadrovska pa i finansijska rješenja da se pomognе društвima koja brinu o takvим dionicama i tako podigne razinu sigurnosti i dostupnosti planinarskih ciljeva širem krugu korisnika.

Evo nekoliko primjera tehnički zahtjevnih dionica planinarskih putova:

- Srednji Velebit, put 12.22., završni uspon na Baćić kuk
- Južni Velebit, Crnopac, put 13.11.05, Put malog princa (pojedini dijelovi)
- Južni Velebit, Bojinac, put 13.06.06, klinčani put do vrha
- Lika, Kremen, put 14.02, završni strmi uspon.

Bernarda Huzjak

Uspon osiguranim planinarskim putom na Mosoru

Planinarska kuća »Gažul« na Braču

Planinarska kuća »Gažul« je nova planinarska kuća. Nalazi se na središnjem dijelu otoka Brača, na širem području Vidove gore (778 m), najviše otočne planine na Jadranu. Osnova planinarske kuće je metalni kontejner, smješten u lijepom šumskom krajoliku na nadmorskoj visini od 574 metara.

Planinarska kuća ima kuhinju i posude, u potkroviju 25 mesta za noćenje (potrebne vreće za spavanje), vanjski zahod, vodu iz spremnika za vodu, a struju iz solarnog napajanja. Prilaz je vozilom preko Nerežišća, a kod skretanja za Vidovu goru teba nastaviti istočno za Bol. Nakon nekoliko minuta vožnje je makadamsko skretanje desno (putokaz) za Gažul.

Kuću su uredili vrijedni brački planinari, članovi PD-a »Profunda« i pripadnici HGSS Stanice Split Ispostave Brač, a njezinu izgradnju i uređene finansirali su Hrvatska gorska služba spašavanja i HGSS Stanica Split. Prije svega, kuća služi pripadnicima HGSS-a Ispostave Brač za držanje opreme potrebne za akcije traganja i spašavanja, okupljanje te održavanje vježbi i dežurstava. Također je namijenjena svim članovima PD-a »Profunda« te drugim planinarima i posjetiteljima za druženje. Naročito je pogodna planinarima iz unutrašnjosti Hrvatske kao polazna točka

za posjet znamenitostima otoka Brača: Vidovoj gori, Pustinji Blaca, muzeju u Škripu, Zlatnom ratu, Zmajevoj špilji, itd. Do planinarske kuće vodi pješačka staza iz Postira, označena planinarskim markacijama (2,45 sati). Također se može doći Vелом stazom iz Bola do Vidove gore (2 sata), a zatim markiranom stazom do planinarske kuće na Gažulu (sat i pol). Od planinarske kuće markiranom stazom se može popeti (30 min) do vrha Veli Gažul (708 m), odakle se pruža lijep vidik na sjeverni dio otoka Brača, grad Split i planine Kozjak, Mosor, Omišku Dinaru i Biokovo.

Planinarska kuća nalazi se na visoravni Podgažul, u okružju malog bračkog pastirskog naselja kamenih kućica i torova za stoku, zvanog »Bežmeka stan«, koje je pod zaštitom Ministarstva kulture RH. Obitelj Gospodnetić »Bežmek« upravlja susjednim seoskim domaćinstvom, gdje se mogu kušati domaći sir, bračka janjetina i specijalitet »vitalac«.

Planinarska kuća »Gažul« službeno je otvorena 12. srpnja 2015., a sve informacije o korištenju kuće za planinare i rezervacije noćenja mogu se dobiti kod upravljača PD-a »Profunda« na Braču (e-mail: pdprofundabrac@gmail.com ili na mob. Jakov Klinčić, 091/55-81-061).

Goran Gabrić

GORAN GABRIĆ

Planinarska kuća »Gažul« na Braču

Sastanak Balkanske planinarske unije (BMU)

Sastanak Balkanske planinarske unije (BMU) ove je godine održan od 27. do 29. svibnja u Vršcu (Srbija), uz nazočnost predstavnika svih deset nacionalnih planinarskih saveza učlanjenih u BMU. To su Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Grčka, Hrvatska, Makedonija, Srbija, Slovenija i Turska. Posebni gosti bili su predsjednik UIAA Frits Vrijlandt, predsjednik Cluba Alpino Italiano Umberto Martini i predsjednik Cesky Horolezecky Svaza Jan Bloudek. HPS su na skupu predstavljali dopredsjednica Jadranka Čoklica, predsjednik Izvršnog odbora Vladimir Novak i član Izvršnog odbora Ivan Hapač.

Sjednicu je otvorio predsjednik BMU-a Jovica Ugrinovski, a pozdravnu riječ u ime domaćina i organizatora skupa uputio je predsjednik Planinarskog saveza Srbije Boris Mičić. On je ujedno nazočne upoznao sa 115 godina postojanja toga Saveza. Prikazan je kratak video snimak o najljepšim planinama Srbije.

Na sastanku se razgovaralo o ekspediciji BMU-a na Kilimanjaro, sljedećoj sjednici i o završetku projekta obilaznice »10 vrhova Balkana«. Dnevnik obilaznice tiskat će se Bugarskoj.

Predsjednik Planinske zveze Slovenije izvijestio je o Međunarodnom natjecanju u planinarskoj orijentaciji u tri kategorije, koje će se održati na Pokljuki od 30. rujna do 2. listopada 2016. Sljedeće godine organizirat će se u Srbiji, a zatim u Bosni i Hercegovini. Bilo je riječi o zajedničkim nacionalnim prvenstvima u lednom penjanju (Slovenija, Hrvatska, Srbija) te o sljedećem seminaru za vodiče instruktore za članice BMU-a koji će organizirati HPS početkom 2017. Predsjednik Cluba Alpino Italiano izvijestio je o nedavno održanom sastanku u Milunu te o dalnjim postupcima oko osnivanja Europske planinarske federacije. Predsjednik Češkog

Predstavnici HPS-a na sastanku BMU-a Ivan Hapač, Jadranka Čoklica i Vladimir Novak

Sudionici sastanka Balkanske planinarske unije u Vršcu

planinarskog saveza govorio je o suradnji planinarskih saveza, posebice u projektu »Erasmus«, u kojemu sudjejuje naš Savez. Predsjednik UIAA govorio je o radu te svjetske planinarske federacije.

Predstavnici BMU-a u slobodno vrijeme razgledali su lokalne znamenitosti u Vršcu i okolicu.

Jadranka Čoklica

Pohod na Dinaru

Ovogodišnji pohod na Dinaru, koji se jednom godišnje stalno održava od 1998. u organizaciji Hrvatskog planinarskog saveza, ove je godine izведен u subotu 28. svibnja. Domačin je nositelj organizacijskih poslova i ove je godine bila Stanica planinarskih vodiča Šibenik, a članovi kijevskoga HPD-a »Sinjal« su već uhodano pripremili prihvat planinara sa šatorima i organizirajem noćenja. O sigurnosti planinara skrbila se HGSS Stanica Šibenik.

Najviši hrvatski vrh u subotu je pohodilo više od 300 planinara iz svih krajeva Hrvatske i susjedne BiH. Na pohod se kretalo na organizirani način, pod vodstvom planinarskih vodiča iz matičnih planinarskih društava, a bilo je planinara iz više od 50 planinarskih udruženja. Zahtjevne organizacijske poslove koji su pretvodili pohodu i tijekom pohoda - prihvat planinara i vozila, registracija i praćenje brojnog stanja sudionika - uspješno je i ove godine odradio SPV Šibenik na čelu s pročelnicom Tatjanom Bračanov.

Za osiguranje zbog brojnosti sudionika izuzetno zahtjevnog pohoda, pobrinula se HGSS Stanica Šibenik. Na punktovima raspoređenim duž trase Glavaš - vrh, zajedno s kolegama vodičima SPV-a Šibenik, radio vezom je pokriveno čitavo područje pohoda, čime je komunikacija i praćenje stanja na terenu vidno olakšano, a koordinacijom među timovima SPV-a i HGSS-a

Odmor na vrhu Dinare

na terenu na ovaj način je vidljivo podignuta kvaliteta provedbe i sigurnosti čitavog događanja.

Pri silasku u Glavaš, planinare su dočekale besplatna planinarska večera i osvježenje, itekako dobrodošli nakon napornog višesatnog planinarenja dinaridskom ljepoticom, za što se pobrinuo HPD Sinjal na čelu s Markom Gojevićem.

Okupljene su na kraju u ime organizatora pozdravili i čestitali za uspješno sudjelovanje na pohodu, predsjednik HPD-a »Sinjal« Marko Gojević i pomoćnik direktorce Turističke zajednice grada Knina Filip Anić Božić, uz zahvalu svima koji su sudjelovali u organizaciji i realizaciji ovog događanja i uz poziv na još mnogobrojnije okupljanje sljedeće godine. Ove su godine zabilježene i skupine planinara koje su, uz već uhodani Glavaš, za polazišnu točku svog uspona odabrali Brezovac i Mirković (Podić), čime je Dinara zaživjela u punom smislu, a 1831 m visok krov domovine Hrvatske u subotu 28. svibnja 2016. postao Meka hrvatskih planinara.

Posebnost je ovogodišnjeg uspona sudjelovanje TV ekipe »Al Jazeera Balkans«, koja je pohod od Glavaša do vrha zabilježila video snimkama. Snimci će biti prikazani u sklopu serijala »Vrhovi Balkana«. Domaćini TV ekipi bili su planinarski vodiči SPV-a Šibenik Tatjana Bračanov i Joso Gracin. Prikazivanje Dinare u tom serijalu bit će izuzetno vrijedna planinarska promocija najviše planine u Hrvatskoj.

Tatjana Bračanov

Dani hrvatskih planinara 2016. na Omanovcu

Ove su godine Dani hrvatskih planinara održani na Omanovcu na Psunj, a domaćinsko društvo bilo je PD »Psunj« iz Pakraca. Tijekom tri dana, od 24. do 26. lipnja, na Omanovcu se okupilo više od 600 planinara iz 61 planinarskog društva iz svih krajeva Hrvatske, a međunarodni karakter okupljanju hrvatskih planinara na obroncima Psunja dali su predstavnici četiriju planinarskih društava iz BiH. Danima hrvatskih planinara 2016. na Omanovcu (655 m) domaćini iz PD-a »Psunj«

Polazak na izlet

Nastup KUD-a »Seljačka sloga« na Danim hrvatskih planinara

obilježili su završetak 20-godišnje obnove planinarskog doma »Omanovac« i ujedno obilježili završetak obilježavanja 120. obljetnice organiziranog planinarstva u Slavoniji.

Planinari su iskoristili lijepo vrijeme za nekoliko planinarskih tura i šetnji obroncima Psunja iznad Pakraca i Lipika, prvenstveno trasom nove planinarske obilaznice »Planinarski put Psunj«. Najviše planinara upoznalo se s ljepotama ovog dijela Psunja 25. lipnja kada je 450 planinara sudjelovalo u tri organizirane ture.

U poslijepodnevnim satima 25. lipnja na livadi ispred planinarskog doma »Omanovac« pozdravnim riječima okupljenima su se obratili predsjednik PD-a »Psunj« iz Pakraca Zoran Milaković, gradonačelnica grada Pakraca Anamarija Blažević i predsjednik Hrvatskog planinarskog saveza prof. dr. sc. Hrvoje Kraljević. Time su službeno otvoreni ovogodišnji Dani hrvatskih planinara. Muzejsku zbirku slavonskog planinarstva u prostoru planinarskog doma otvorili su predsjednik Slavonskog planinarskog saveza Otmar Tosenberger i autor zbirke Đorđe Balić. Muzejska zbirka ostat će stalno postavljena u planinarskom domu, a takva zbirka nalazi se na još tri lokacije u Slavoniji.

Prije kulturno-umjetničkog programa organizatori su uručili prigodni poklon i priznanje najstarijoj članici PD-a »Psunj« te najstarijem sudioniku ovogodišnjih Dana hrvatskih planinara. Najstarija članica PD-a »Psunj« je 80-godišnja Frida Filipović iz Pakraca, a najstariji sudionik okupljanja je 96-godišnji Branko Blažević-Brana, član PD-a »Bijele stijene« iz Mrkoplja. Priznanje i prigodni poklon dobio je najmlađi planinar, devetogodišnji Tonko Škugor, član PD-a »Kamenar« iz Šibenika.

U kulturno-umjetničkom programu nastupila je folklorna skupina KUD-a »Seljačka sloga«, a nakon nastupa natjecale su se ekipe planinarskih društava u

Natjecanje u starim sportovima na Omanovcu

starim sportovima na sportskim igramama koje je vodio Stjepan Konjetić iz našičke Udruge starih sportova »Slavonac«. Za sigurnost planinara na izletima brinuli su članovi HGSS Stanice Požega, ispostava Pakrac i HGSS Stanice Novska.

PD »Psunj« Pakrac

Završena 1. Mala planinarska škola PD-a »Opatija«

U nedjelju 5. lipnja uručio je PD »Opatija« diplome Hrvatskoga planinarskog saveza polaznicima svoje prve male planinarske škole, koja je održana uz finansijsku potporu i pokroviteljstvo Grada Opatije, Istarskoga planinarskog saveza (čijom je Društvo pridruženom članicom) i Javne ustanove Park prirode Učka. Organizatori su njihovim čelnicima posebno zahvalili

Poznati opatijski planinar Boris Petrić u razgovoru s polaznicima Male planinarske škole

Polaznici Male planinarske škole PD-a Opatija na Poklonu na Učki

za osobnu podršku ovom projektu, pokazavši izniman senzibilitet za rad s djecom kao ono što bi trebalo biti prioritet ne samo svim planinarskim organizacijama već i jedinicama lokalne samouprave.

Škola je organizirana po programu HPS-a za male planinarske škole. Uspješno ju je završilo 30 djece u dobi između 9 i 12 godina, među kojima je najmlađi sudionik imao 6, a najstariji 13 godina. Tijekom osam tjedana njezina trajanja polaznici su stekli osnovna znanja o planinarskoj opremi, orientaciji, kretanju i boravku u planini, planinarskoj etici i ponašanju, planiranju izleta, povijesti planinarstva i alpinizma, osnovama meteorologije i opasnostima u planini te se upoznali s osnovama penjanja i speleologije. Glavni je cilj bio upoznati djecu na sustavan i njima primjerjen način s osnovama planinarstva te ih podučiti ispravnu odnosu prema prirodi, potaknuti na boravak u njoj i razviti njihov osjećaj odgovornosti za njezino očuvanje, promičući ujedno u važnim formativnim godinama načela zdravog života i razvijajući njihovu ekološku svijest.

Većina predavanja održavala se u Planinarskom domu »Poklon«, kojim PD »Opatija« upravlja, a tek manjim dijelom u opatijskoj Vili Antonio. Glavni dio aktivnosti održavao se na otvorenome, na području Učke. Nastavni kadar činili su stručni planinarski djelatnici (vodiči, markacisti, alpinisti pripravnici i speleolozi

pripravnici), iskusni planinari te učitelji i nastavnici s planinarskim iskustvom. Najveći broj djece pristigao je iz redova PD-a »Opatija«, ali bilo je i onih iz susjednih i obližnjih društava PD-a »Lisina« iz Matulja i PD-a »Pazinka« iz Pazina.

Ostvareno je sedam jednodnevnih izleta, ponajprije na prostoru koji obuhvaća Opatijska planinarska obilaznica, među kojima su uspon na Veprinac iz Opatije, izlet vlakom u Fužine uz šetnju oko Bajera i Lepeničkog jezera te posjet špilji Vrelo, zatim usponi s Poklona na Grnjač, Vojak i Crkveni vrh, kao i pokazne vježbe iz prve pomoći i penjanja u Medveji. Polaznici su sudjelovali i u obilježavanju Međunarodnog dana biološke raznolikosti u organizaciji Javne ustanove »Park prirode Učka« na čićarijskim Koritima, što je ujedno bio i jedini izlet na kojem je bilo dopušteno da se djeci pridruže roditelji. Tek jedan od planiranih izleta nije održan zbog izrazito loših vremenskih prilika. Zadnji vikend bio je predviđen za dvodnevnu vježbu i svi su polaznici morali obvezatno prespavati u planinarskom domu »Poklon«, što je većini polaznika ostalo u sjećanju kao najljepši izlet. Pohvale roditelja i pozitivni dojmovi oduševljenih polaznika dodatno su ohrabrili organizatore u nastojanjima da ovo bude početak oživljavanja sustavnog rada s djecom i mlađima te brojnih budućih zajedničkih druženja u prirodi.

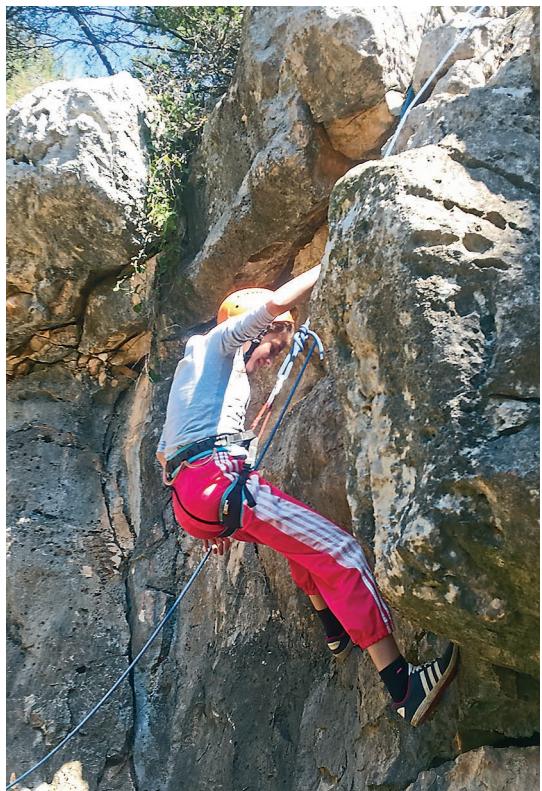
Ivana Eterović

Mala planinarska škola HPD-a »Mareta«, Vela Luka

HPD »Mareta« je malo planinarsko društvo, u malom mjestu Veloj Luci na otoku Korčuli. Nastojimo biti što bolji i aktivniji članovi velike planinarske obitelji.

Smatrali smo da bi najveći doprinos bio što više mladih ljudi i djece »zaraziti« s ljubavlju prema prirodi i planinama. Tako smo ove godine organizirali malu planinarsku školu, po našim saznanjima prvu takvu organiziranu na jednom otoku. Odaziv je bio neočekivano velik, tako da velik dio zainteresiranih mora pričekati sljedeću školu. U školu se ove godine uključilo 25 učenika osnovne škole iz Vele Luke, koji su u gotovo dvomjesečnim aktivnostima, iz vikenda u vikend, postupno ovladavali mnogim planinarskim vještinama i znanjima.

Organizirali smo predavanja u školi, kao i izlete svaki vikend. Uz veliku pomoć članova HGSS-a proveli smo razne vježbe i aktivnosti, od spašavanja do penjanja po stijenama i silazaka u speleološke objekte. Djeca su ovladala orijentacijom u prirodi, naučila kako pomoći drugima u nevolji, kako prenoći u planini i kako napraviti sklonište u prirodi. Poseban naglasak stavljamo na čuvanje okoliša i čišćenje smeća. Oduševljenje djece bilo je veliko, a nakon obavljenih ispita polaznicima su na svečanoj dodjeli 30. svibnja uručene zaslužene diplome. Bili su to: Josipa Anić, Marie Barčot, Lea Berković, Anita Borovina Vranješ, Nikolina Bratić, Josipa Burmas, Marina Burmas, Marin Gugić, Zlatan Gugić, Marija Monestar, Andrea Padovan, Danko Stipković, David Trifković, Lucija Vlašić, Antoni Žuvela, Marija Žuvela, Marina Žuvela, Nika Dragojević, Rita Kosović, Jerko Franulović, Nikola Šeparović, Mladen Tabain, Luka Farčić, Matija Hazdovac i Gordan Andreis.

NADA ZLOKIĆ

Penjačka vježba za polaznike Male planinarske škole na Korčuli

Organizacija škole bila je veliko iskustvo za djecu, ali i za naše mlado planinarsko društvo koje djeluje na otoku svega šest godina. Do sada smo već organizirali dvije opće planinarske škole. Društvo je pokretač i mnogih drugih aktivnosti, poput uređenja i označavanja

NADA ZLOKIĆ

staza, prikupljanja prostornih podataka za Planinarsko-turistički zemljovid otoka Korčule, izložbe fotografija i predavanja za pučanstvo. Sudjelovali smo u organizaciji nekoliko brdskih biciklističkih i trail-utrka i trudimo se promovirati svoj otok kao atraktivnu i ugodnu destinaciju za aktivan turizam.

Živjeti na lijepoj Korčuli, a ne istražiti svaki njezin kutak i sve prirodne ljepote, bilo bi neprihvatljivo. Nadamo se da će naš pomladak to s ljubavlju činiti, sve više i dalje po cijelom svijetu.

Nada Zlokic

Članovi HPD-a »Kapele« birali novo vodstvo

U petak 29. travnja HPD »Kapela« je održao izbornu skupštinu. Dupkom ispunjen prostor OŠ Ivana Gundulića bio je prožet svečanim ugodajem koji najavljuje pozitivne promjene u jednom od najjačih zagrebačkih planinarskih društava. U cilju pomlađivanja društva i efektivne realizacije brojnih projekata, članovi »Kapele« birali su novo vodstvo i članove Upravnog odbora. Entuzijastični Josip Zelić izabran je tako za predsjednika društva, na mjesto potpredsjednika izabran je Luka Kvočić, a na mjestu tajnice ostala je marljiva Jagoda Šantić. Dosadašnji predsjednik Goran Zadražil odradio je osam godina na zahtjevnoj i ponekad nezahvalnoj funkciji, a svoju dužnost besprijekorno je obavljao i unatoč zdravstvenim problemima.

Nakon izbora uslijedila je svečana dodjela plaketa i priznanja za jubilarnih 10, 20, 30 i 40 godina članstva u društvu te posebne za zasluge pojedinim marljivim članovima koji ne štede vremena i energije kako bi »Kapela« i objekti na Bijelim stijenama dobro služili. Naposljetu, boljatik društva i promocija planinarstva i ekologije zajednički je cilj svih članova »Kapele«. Između ostalog, nabrojani su i veliki rezultati posljednjih godina dana: osnivanje penjačke sekcijske, rekordno popunjavanje i odlično održivanje planinarske škole, povećanje aktivnog broja članova te održavanje tradicionalnih ekoloških akcija i fešti poput Fašnika na Puntijarki i Planinarskog dočeka Nove godine. Skupština je završila uz druženje i brojne delicije na bogato uređenom stolu, a osmijesi na licima i sjaj u očima brojnih članova govorili su kako ne treba brinuti za budućnost »Kapele«.

U prvom dijelu ove godine jedna od središnjih aktivnosti bila je 13. po redu opća planinarska škola. Zanimljivo je da je popunjena s maksimalna 42 polaznika i prije nego je službeno proglašena, a 33 ih je s ponosom i osmijehom primilo diplome na svečanoj dodjeli 29. svibnja na Dinari. Uz jagode, šlag, dinje i šampanjac, mladi kapelaši radosno su prepričavali najdojmljivije trenutke koje su proživjeli tijekom ovoga neobičnog školovanja. Na izletima na Okiću, Medvednici, Bijelim stijenama i u kanjonu Krupe učili su vještine orijentacije,

Vesna Gjurčević Kantura, Goran Zadražil i Josip Zelić na Skupštini HPD-a »Kapela«

penjanja i čvorologije, prvu pomoć i kretanje po planini. Voditelji škole - Josip Zelić, Vjekoslav Habulinec, Jagoda Šantić i Stjepan Dren Mlinarec - dali su sve od sebe kako bi polaznici stekli čim više znanja, ali i kako bi im cijeli tečaj prošao u zabavnom tonu. Zainteresirati mlade za planinarstvo i poučiti ih osnovnim elementima sigurnosti odgovorna je i plemenita zadača. Ove godine novoosnovana penjačka sekacija HPD-a »Kapela« održala je i prvi penjački tečaj, koji je upisalo i završilo četvero polaznika. Instruktori Nenad Jović i Ivica Kljak prenosili su penjačka iskustva u dvorani na Jankomiru te na stijenama Kalnika i Velike Paklenice. Na kraju su polaznicima podijeljene diplome ovjerene od Komisije za sportsko penjanje HPS-a, a od jeseni se nastavlja tečaj za penjanje dugih sportskih smjerova.

Matej Perkov

3. Mosor Film Festival

Treću godinu zaredom, u doba kad je planina najljepša, potok Ljuvač pun vode, a livada i okolni kamenjar prekriveni raznbojnim cvijećem, filmovi zavladaju Mosorom. Povodom Svjetskog dana zaštite okoliša i Dana zaštite planinske prirode Republike Hrvatske HPD »Mosor« od 2014. organizira Mosor Film Festival, s ciljem buđenja svijesti šire javnosti o ljepotama planinskih krajeva i važnosti njihova očuvanja. Tako su u ovogodišnjem programu MosFF-a u suboto 4. lipnja brojni posjetitelji mogli uživati u 13 izabranih kratkometražnih filmova planinarske tematike.

Zeleni tepih livade Ljuvač počeо se puniti u kasnim poslijepodnevним satima kad su na Mosor počeli pristizati zaljubljenici u filmove i planine. Dio njih se odlučio za noćenje u šatorima koje su podignuli uz rub livade, dio na noćenje u planinarskom domu »Umberto Girometta«, a dio za noćni silazak u Sitno

Gornje. Vremenske prilike bile su nam i ove godine naklonjene, pa se usprkos cijelodnevnoj naoblaci do večeri nebo razvedrilo kako bi uz ugodnu temperaturu zraka od 15°C ugodaj pod zvjezdanim nebom Mosora bio potpun.

Autori iz Hrvatske, Slovenije, Srbije te Bosne i Hercegovine poveli su nas preko filmskog platna na putovanja do daleke Norveške i još udaljenijih Anda, bili smo na Monta Rosi, Ortleru, Mangartu, Prisojniku, skijali po snijegom pokrivenim slovenskim i bosanskim planinama, istraživali dubine dinarskog krša, planinarili po našim najljepšim planinama Velebitu, Biokovu i Mosoru, trčali po srednjodalmatinskim brdskim

stazama i iznad svega beskrajno uživali u gotovo dvoipo-satnom programu. Bilo je tu i već nagrađivanih filmova s međunarodnih festivala poput pobjednika 3fok-a u Kreševu – »Aconcagua« i »Sunny Side of the Alps« te »Dalmatia Ultra Trail« nagrađenog u kategoriji »Eko turizam« na ovogodišnjem TourFilm Riga u Latviji. Svaki prikazani film je zaslužio posebne pohvale, jer mi planinari ponajbolje znamo koliko je potrebno uložiti truda i energije u snimanje u planinama kad ti svaki dodatni teret i produženo vrijeme uspona nerijetko predstavljaju granicu između uspjeha i neuspjeha. A koliko je tek poslije potrebno uložiti truda i vremena u montažu filma, kad nam je vremena ionako uvijek malo, a željenih vrhova i planina tako puno. Stoga je sasvim razumljiv glasan pljesak kojim su gledatelji nagradili svaki prikazani film.

Veliko nam je zadovoljstvo pričinjalo i to što je na projekcijama bio dio autora, a isto tako i Zoran Šimić, predsjednik PD-a »Bitovnja« iz Kreševa u Bosni i Hercegovini, organizator partnerskog festivala »3fok«.

Pozivamo sve vrijedne autore filmova planinarske tematike (alpinizam, speleologija, sportsko penjanje, planinarenje, turno skijanje, avanturizam i zaštita prirode), posebice one neafirmirane, da nam se već sad prijave za 4. izdanje Mosor Film Festivala, predstave svoj rad široj javnosti i svoju sreću podijele s istomišljenicima. Kontaktirati nas možete putem e-maila prijava.mosff@gmail.com ili na 091/957-23-79.

Denis Vranješ

Sedmodnevni planinarski pohod »Put Oluje 2016.« počinje 30. srpnja

»Put Oluje« jedinstven je način za upoznavanje i otkrivanje novih krajolika planinarenjem po vrhovima i grebenima Kamešnice, troglavskie skupine i Dinare. U sedam dana aktivnog pješačenja savladava se visinska razlika od oko 7500 m. Put je dug 150 kilometara. Dinarski planinski vrhunci, raznolikost, bogatstvo flore i faune, vrelo rijeke Cetine koje se ubraja u najljepša kraška vrela u Hrvatskoj, starohrvatska crkva sv. Spasa iz 9. stoljeća s najstarijim zvonikom i velikom nekropolom s više od tisuću grobova i još niz kulturno-povijesnih znamenitosti čekaju zainteresirane zaljubljenike planinske prirode. Planina Dinara najveći je lokalitet Nacionalne ekološke mreže u Šibensko-kninskoj županiji. Pohodom se prelazi i preko Dinare (1831 m), najvišeg vrha u Hrvatskoj. Također se prolazi pored mnogih reljefnih i krških fenomena; tu su vrtače, uvale, manja polja, kao i divovske vapnenačke stijene, prostrane livade, gустe šume i tek poneki trag ljudske prisutnosti i vidljivi ostaci naše bliske povijesti. Dinara je imala presudnu ulogu u Domovinskom ratu. Ovaj pohod posvećen je i onima kojima smo se dužni pokloniti te razumno i bez laži razmislitи o svemu što se dogodilo,

Gledalište na Ljuvaču

govoriti o tim danima ponosa i slave s dubokim štovanjem. Sudionici pohoda sjetit će se i zapaliti svjeće za sve poginule na mjestima stradavanja, svjesni njihove žrtve kao i misije koja je izgledala gotovo nemoguća. Ovim pohodom obnavljamo uspomenu na sudbinu junaka Domovinskog rata.

Stara poslovica kaže da svako putovanje započinje prvim korakom. Želite li postati sudionikom pohoda »Put Oluje« 2016., vaše će putovanje započeti elektroničkom prijavom na web-stranici www.dinaridi.net. Sedmodnevna pustolovina započinje 30. srpnja 2016. u Voštanima u općini Trilj, a završava na Kninskoj tvrđavi

5. kolovoza, na sam Dan pobjede i Domovinske zahvalnosti. Kotizacija je svake godine 500 kn, što uključuje logističku potporu, prijevoz do Voštana, transport osobne opreme (šator, podmetač, vreća za spavanje, rezervna roba i dr.), majicu pohoda, tiskani vodič, značku, obavezan jedan topli obrok i pratnju vodiča) te prijevoz od Knina do Sinja.

Pohod je namijenjen planinarama, braniteljima, braniteljskim udrugama, zaljubljenicima u prirodu, svim ljudima dobre volje. Broj sudionika je ograničen zbog iznimno zahtjevne logistike, pa je zato obavezna pravovremena prijava.

PU Dinaridi, Split

KALENDAR AKCIJA

29. – 31. 7. Logorovanje na Mrkvištu

Velebit: pl. kuća Mrkvište

PD Zavižan, Senj

29. 7. Kružnom stazom do Malačke – Noć punog mjeseca

Kozjak: pl. dom Malačka

HPD Malačka – Donja Kaštela, Kaštel Stari

30. 7. - 5. 8. Put Oluje

Kamešnica, Dinara, Knin

PU Dinaridi, Split

31. 7. 33. planinarsko-turistički pohod Kretanje – zdravlje

Ivanščica: pl. dom Pasarićeva kuća; Ivanečka špica – Prigorec – Žgano vino – Mrzljak – Črne mlake – vrh Ivanščice
HPD Ivančica, Ivanec

6. 8. POJ – Pješačenje oko jezera

Okolica Lokvarskog jezera

PD Špičunak, Lokve

6. – 7. 8. Kamenjakova goranska biciklijada

Tršće: pl. kuća Frbežari

PD Kamenjak, Rijeka

13. 8. Zalazak sunca na Obruču

Klana – Obruč

PD Pliš, Klana

15. 8. Dan PD-a Skitaci – tradicionalni pohod na Skitaču

Labin – Skitača

PD Skitaci, Labin

19. 8. 2. pohod Crikvenica pod misečinun

Crikvenica – Kavranova sten

Večernji uspon u noći punog mjeseca od Crikvenice do Kavranove stene po Ljubavnoj cestici (kružna tura)
PD Strilež, Crikvenica

21. 8. 9. planinarski Špancir-pohod

Bednja – Trakošćan

HPD MIV, Varaždin

21. 8. Skradskim stazama do Sv. Bernarda

Skrad – Zeleni vir – Skrad

PD Skradski vrh, Skrad

27. 8. Noćni uspon na Kozjak povodom Dana grada Solina

Kozjak: Ropotina, Solin

PD Sveti Jure, Solin

28. 8. Planinarski pohod vrbovečkim bregima i goricama u sklopu manifestacije Kaj su jeli naši stari

kružna staza preko vinograda Vinišće – Lovrečka Varoš – Marenić – potok Zlenin – Cerje – Vrbovec
PD Vrbovec, Vrbovec

28. 8. 12. ljetni planinarski pohod na Lipu

Medvednica: pl. dom Lipa

HPD Lipa, Sesvete

3. 9. Planinarski kotlić na Ravnoj gori

Ravna gora: Filićev dom

PD Ravna gora, Varaždin

3. 9. 13. marš na Obruča

Grobničke Alpe

PD Obruč, Jelenje

4. 9. 38. tradicionalni pohod na Kamene svate

Medvednica: Podsused – Kameni svati

PD Susedgrad, Zagreb

10. – 11. 9. 237. savjetovanje ZPP-a povodom 60. obljetnice Međudruštvenog savjeta ZPP-a

Velebit: Jablanac

HPD Ivančica, Ivanec

IGLU SPORT

www.iglusport.hr

erdmannpfeifer / Robert Bosch

Svaka avantura započinje u glavi.

U mislima ste već na snijegu?

Nova kolekcija Mammuta nije samo za naše super sportaše, nego također i za vas.

www.mammut.ch

MAMMUT®

Absolute alpine.

SWISS TECHNOLOGY •